

MARIAN RYBICKI

## Rola i zadania rad narodowych na tle uchwał Kongresu Zjednoczeniowego

W ogromnym dorobku ideologicznym Kongresu Zjednoczeniowego na jedno z czołowych miejsc wysuwa się zagadnienie władzy ludowej jako podstawowego czynnika w budowie fundamentów socjalizmu w Polsce.

Zarówno w referacie Ob. Prezydenta Bieruta o podstawach ideologicznych Zjednoczonej Partii jak i w referacie Członka Rady Państwa Ob. Zambrowskiego, Sekretarza KC P. Z. P. R. o zadaniach organizacyjnych Zjednoczonej Partii szczególnie mocno podkreślona została rola rad narodowych jako organów najszerzej pojętej władzy ludowej w terenie oraz wytyczone zostały zadania stojące przed nimi obecnie.

Uchwały Kongresu Zjednoczeniowego stwierdzają, że Polska Zjednoczona Partia Robotnicza walczyć będzie o stałe wzmacnianie władzy ludowej, umacnianie pozycji klasy robotniczej, wzmoczenie bezpośredniego udziału mas ludowych w rządzeniu państwem, wzmoczenie walki z biurokratyzmem, o demokratyzację wszystkich ogniw aparatu państwowego.

Już z samego wyliczenia tych zadań nakreślonych przez Kongres na odcinku władzy ludowej widać jasno, że mogą być one zrealizowane przede wszystkim poprzez dalszą wydatną aktywizację rad narodowych, szczególnie niższych stopni, poprzez rozszerzenie ich praktycznej działalności i wypełnienie żywą treścią w codziennej pracy tych wszystkich przepisów ustawowych, które oddają w ręce rad narodowych podstawowe funkcje rządzenia w terenie.

Szczególnie doniosłą rolę mają do spełnienia rady narodowe w procesie demokratyzacji naszego aparatu państwowego.

Prezydent Bierut, mówiąc w podsumowaniu dyskusji ideologicznej o konieczności zwiększenia aktywnego udziału mas w funkcjach rządzenia państwem wskazywał, że „im głębszą i szerszą w swoim zasięgu masowym jest demokracja ludowa — tym bliższa jest socjalizmowi“.

Wypływa stąd nakaz coraz głębszego sięgania przez rady narodowe do problemów terenu, coraz ściślejszego wiązania się z masami ludowymi, wyuczania ich potrzeb i coraz sprawniejszego ich zaspakajania.

Ten proces zrastania się aparatu władzy z masami ludowymi i wciągania mas do współrządzenia państwem jest bardzo istotnym czynnikiem realizacji socjalizmu.

Poważną przeszkodę na drodze postępującej demokratyzacji aparatu państwowego stanowią zakorzenione w naszej administracji rządowej i samorządowej nawyki biurokratyzmu, pozostałe w spadku po ustroju kapitalistycznym i przenikające przy braku należytej czujności i walki z nimi, również do nowych kadr urzędniczych, których charakterystyczną cechą była zawsze skłonność do szybkiego kosztnienia w gotowych, wygodnych formach przepisów proceduralnych.

Zapobiegać temu niebezpieczeństwu można jedynie poprzez rozwijanie kontroli społecznej — co jest jednym z podstawowych zadań rad narodowych i poprzez coraz ściślejsze wiązanie aparatu urzędniczego naszej administracji z konkretnymi potrzebami mas pracujących.

Urzędnik musi pracować pod stałą, czujną kontrolą społeczeństwa i wespół z nim w jednym szeregu, a nie może być od niego w sposób sztuczny odgradzony murem papierowych przepisów.

Czynnikami łączenia aparatu urzędniczego ze społeczeństwem i jego potrzebami, czynnikami upodleczenia aparatu państwowego — są rady narodowe.

W referacie Ob. Prezydenta Bieruta podkreślona została doniosła rola jaką w naszym systemie demokracji ludowej powinny spełniać terenowe rady narodowe — jako szkoły administracji kontroli i planowania a więc podstawowych funkcji rządzenia dla tysięcy robotników i pracujących chłopów.

Najszerze masy ludowe, które od wieków przyzwyczajone były do tego, aby o ich sprawach rozstrzygał wrogi aparat władzy państwowej, pozostający wówczas w rękach klas posiadających, uczą się dziś w radach narodowych ujmować swoje sprawy we własne ręce.

Przy pomocy rad narodowych odrabiamy wielowiekowe zaniedbanie i likwidujemy upośledzenie społeczne, będące wynikiem panowania klasowego wyzyskiwaczy nad masami pracującymi.

Poważne lecz niedoceniane jeszcze często zadanie mają do spełnienia rady narodowe w kierowaniu całokształtem życia społecznego na terenie ich działalności.

Ten obowiązek ciążyący na radach przypomniawszy w swoim przemówieniu na Kongresie Prezydent Rzeczypospolitej: „Istnieje u nas wiele organizacji społecznych, których działalność jest nieskoordynowana, posiada często cechy dużej dowolności, chałupnictwa, czasem nawet oparcia dla elementów obcych władzy ludowej. Partia może i powinna poprzez rady terenowe, mające ustawowe zadanie koordynacji życia społecznego, nadać rozwojowym tym organizacjom właściwy kierunek, zamienić je w instrument budzenia aktywności, wychowania, inicjatywy społecznej mas pracujących...”

Ocenie dotychczasowej pracy rad narodowych dużo uwagi poświęcił w swoim referacie Członek Rady Państwa Ob. Zambrowski, sekretarz K. C. P. Z. P. R. podkreślając rolę gminnej rady narodowej i zarządu gminnego w toczącej się dziś na wsi walce klasowej.

Stwierdziwszy, że zarówno skład społeczny rad jak i ich działalność w dziedzinie usprawnienia i zaktywizowania gospodarki samorządowej uległy w ostatnim okresie poważnej poprawie, Ob. Zambrowski wskazał jednocześnie, że na pracy rad narodowych ciąży jeszcze poważne słabości i braki.

„Nie grają one jeszcze roli władzy w terenie, powołanej do nadzoru i kontroli całokształtu działalności administracji państwowej. Nie umieją one jeszcze dostatecznie przyciągać szerokich mas do codziennej pracy rządu, nie umieją one jeszcze korzystać z tego — wg. wyrażenia Lenina — „cudownego środka“, który udzięsięciokrotnia siły aparatu państwowego. W szczególności nie są one jeszcze dość aktywne w walce przeciw biurokratyzmowi.

Podniesienie roli rad narodowych jako organów władzy państwowej w terenie i jako organów społecznego nadzoru, łączących milionowe masy pracujących z aparatem państwowym, jest szczególnie ważne obecnie wobec zadań, które Partia stawia sobie na wsi polskiej“.

Podsumowując dorobek Kongresu Zjednoczeniowego na odcinku rad narodowych widzimy z całą jasnością, że w okresie budowania fundamentów socjalizmu w Polsce rola i znaczenie rad narodowych jako organów władzy państwowej w terenie, musi w dalszym ciągu wzrastać i umacniać się.

Stawia to nowe poważne zadania nie tylko przed działaczami terenowymi rad narodowych, ale w pierwszym rzędzie nakłada nowe obowiązki na jedyne dziś w Polsce pismo poświęcone w całości tym zagadnieniom, jakim jest dwutygodnik „Rada Narodowa“.

Nowy etap wymaga zwrócenia w większym niż dotąd stopniu uwagi na potrzeby gminnej rady narodowej, na dostarczenie podstawowej masie radnych — chłopów, rzeczowej, konkretnej pomocy organizacyjnej w postaci jasnego, precyzyjnego i przede wszystkim utrzymanego w jak najprzystępniejszej formie instruktażu.

Biedny i średniorolny chłop zasiadający dziś coraz częściej w gminnej radzie narodowej powinien znaleźć w „Radzie Narodowej“ wiernego przyjaciela, niosącego mu pomoc w rozwiązywaniu najbardziej dziś dla wsi palących zagadnień.

Dlatego też pismo musi żyć coraz intensywniej problemami gminy wiejskiej, musi powiązać się setkami najściślejszych nici poprzez czytelników — korespondentów z gminnymi radami narodowymi, musi zorganizować między nimi wymianę doświadczeń, kontrolowaną i kierowaną na łamach pisma przez ludzi związanych z terenem i rozumiejących jego potrzeby.

Podstawowym nakazem płynącym dla nas z dorobku ideologicznego Kongresu Zjednoczeniowego jest:

1. dalsze mobilizowanie robotników oraz drobno i średniorolnych chłopów do udziału w organach władzy ludowej w terenie — radach narodowych;
2. wyczuwanie wszystkich najistotniejszych potrzeb i problemów, którymi żyją podstawowe masy ludowe;
3. najszerszy udział rad narodowych w rozwiązywaniu konkretnych zadań w dziedzinie poprawy gospodarczych i kulturalnych warunków bytu klasy robotniczej i pracującego chłopstwa.

---

Prosimy wszystkich naszych Prenumeratorów o regularne wpłacanie abonentów. Przypominamy, że należności za gminne rady narodowe regulują powiatowe rady narodowe. Jednocześnie prosimy o wyróżne wypisywanie konta PKO I-6800. Przy wpłacaniu na niewłaściwe konto PKO dolicza specjalną opłatę za odszukanie konta właściwego.

Obecny adres naszej administracji: Warszawa, Plac 3 Krzyży 16.

DR LUDWIK BAR

## Pomoc sąsiedzka przy odbudowie wsi

### Zadania rad narodowych w wykonywaniu ustawy o pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi

Przebudowa społeczno-gospodarcza wsi zależy w dużym stopniu od rozwiązania zagadnienia budownictwa wiejskiego. W obecnej chwili chodzi przede wszystkim o szybką odbudowę i wznoszenie budynków mieszkalnych i gospodarczych dla posiadaczy drobnych i średnich gospodarstw rolnych, którzy budynków nie posiadają, jak też o budowę nowego typu budynków dla rolniczych spółdzielni produkcyjnych i osadniczo-parcelacyjnych.

Prowadzenie planowej akcji odbudowy wsi nastroża liczne trudności. Jedną z nich stanowi brak siły pociągowej, zwłaszcza jeżeli chodzi o drobnych i średnich rolników.

Pokonanie tej trudności może nastąpić przez wprężenie do akcji odbudowy wszelkiej siły pociągowej, posiadanej na wsi zwłaszcza przez bogatszych rolników. Podstawę społecznej mobilizacji tej siły stanowi ustawa o pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi, uchwalona przez Sejm w dniu 18 listopada 1948 r.

Ustawa ta, jako wola polskiego świata pracy, wyrażona przez Sejm, stanowi prawo, które ma się stać w praktyce jednym z instrumentów w przebudowie rzeczywistości wiejskiej. Ma być jednym z czynników zmierzających do polepszenia sytuacji ekonomicznej drobnych i średnich rolników i ma odegrać ważną rolę w organizowaniu nowych form gospodarczych wsi.

Ponieważ realizacja ustawy o pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi złożona została w ręce rad narodowych i ich organów wykonawczych, od nich przede wszystkim zależy będzie jaką rolę omawiana ustawa spełni w praktyce. Wobec tego, że sprawa jest pilna musimy co rychlej przystąpić do poznania ustawy oraz do rozważenia szczegółowo jakie prawa służą i jakie obowiązki obciążają rady narodowe i ich organa wykonawcze.

Ustawa nakłada obowiązek świadczeń na posiadaczy gospodarstw rolnych, zaopatrzonych w konie i wozy lub samochody ciężarowe. Obowiązek ten może być rozporządzeniem rozciągnięty również na mieszkańców miast niewydziałonych, posiadających środki transportowe. Obowiązek ten polega na dostarczaniu koni, wozów i samochodów. Ze świadczeń mają korzystać posiadacze gospodarstw rolnych, którzy nie mają budynków mieszkalnych lub gospodarczych, a którzy nie są w stanie własnymi środkami zwieźć materiałów budowlanych, sprzętu potrzebnego przy budowie lub też pracowników, zatrudnionych przy odbudowie. Uprawnione do świadczeń są również rolnicze spółdzielnie produkcyjne i osadniczo-parcelacyjne oraz instytucje prowadzące odbudowę nieobsadzonych gospodarstw rolnych. Świadczenia są odpłatne, ale opłata nie ma

być zbyt dużym obciążeniem słabszych ekonomicznie rolników i źródłem zysków posiadaczy koni i wozów lub samochodów. Takie są najistotniejsze dyspozycje ustawy. Podkreślić należy, że całość przepisów odznacza się dużą elastycznością. Dzięki temu istnieje możliwość dostosowania norm ustawowych do różnych warunków miejscowych. Elastyczność polega na tym, iż decydowanie w licznych kwestiach należy do rad narodowych, które mają regulować sprawę stosownie do miejscowych potrzeb.

Nawet po tak ogólnym naszkicowaniu zasad ustawy łatwiej nam przejść do rozważań szczegółowych, które poświęcimy zarejestrowaniu i omówieniu zadań rad narodowych wszystkich stopni i ich organów wykonawczych w realizowaniu omawianej ustawy.

#### Zarząd gminny.

Zarząd gminny ma najwięcej obowiązków. Wystarczy wymienić choćby tylko następujące:

1) **Przyjmowanie podań** i przedstawianie wniosków o przyznanie świadczeń (art. 6).

W tej sprawie zarząd gminny ma zbadać czy ubiegający się o świadczenie istotnie nie posiada budynków mieszkalnych lub gospodarczych i czy nie jest w stanie o własnych środkach zwieźć materiałów budowlanych, sprzętu bądź pracowników. Ponadto do zarządu gminnego należy zbadanie czy ubiegającemu się o świadczenie służy pierwszeństwo, zapewnione art. 7 ustawy (np. wdowy i sieroty po poległych w walce o niepodległość i demokrację, inwalidzi, spółdzielnie). Po zbadaniu stanu faktycznego zarząd gminny ma zasięgnąć opinii Gminnego Zarządu Związku Samopomocy Chłopskiej i sformułować wniosek o przyznanie lub odmowę świadczeń.

#### 2) Wnioski do planu.

Zarząd gminny uczestniczy w opracowywaniu rocznego planu pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi. Należy doń mianowicie przygotowanie i przedstawienie prezydium gminnej rady narodowej wniosku. Wniosek ten oprócz się musi na ocenie zapotrzebowania na świadczenia, dokonanej przez zarząd gminny.

#### 3) Wymiar świadczeń.

Realizacja ustalonego rocznego planu świadczeń jest w rękach zarządu gminnego (art. 12). On bowiem dokonywa wymiaru świadczeń i doręcza posiadaczom siły pociągowej nakaz. Zarząd gminny będzie oczywiście baczył, ażeby więcej świadczeń wykonał ci, którzy są ekonomicznie silniejsi. Ustawa daje jednocześnie zarządowi gminnemu prawo

odroczenia terminu wykonania świadczenia, jeżeli obowiązany z przyczyn odeń niezależnych świadczenia wykonać nie może.

#### 4) Kierownictwo wykonawcze.

Przepis art. 18 ustawy powierza zarządowi gminnemu kierownictwo wykonania planu pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi, zezwalając na przekazanie funkcji kierowniczej sołtysowi.

Wyliczone przez nas zadania zarządu gminnego wskazują, że rola zarządu gminnego jest bardzo ważna. Należy sobie uświadomić, że przede wszystkim od zarządu gminnego zależy czym będzie omawiana ustawa w praktyce.

### Prezydium i gminna rada narodowa.

Do zadań gminnej rady narodowej i jej prezydium należy:

#### Do prezydium gminnej rady narodowej:

1) **Ustalenie rocznego planu** pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi.

Prezydium gminnej rady narodowej otrzymuje wniosek zarządu gminnego, a w niektórych przypadkach architekta powiatowego (art. 8 i 9). Prezydium rozważa te wnioski i decyduje o planie rocznym.

#### 2) Wnioski w sprawie opłat.

Świadczenia ustanowione omawianą ustawą są odpłatne. Wszakże ustawa nie określiła wysokości opłaty, ale powierzyła prezydium gminnej rady narodowej opracowanie wniosku w tej sprawie. W ten sposób wysokość opłaty będzie mogła być dostosowana do warunków miejscowych.

Na podstawie tego co powiedzieliśmy o zadaniach prezydium gminnej rady narodowej łatwo stwierdzić, że choć zadań jest mniej, to jednak wpływ prezydium gminnej rady narodowej jest istotny.

**Gminna rada narodowa** jest obciążona bardzo trudnym obowiązkiem. Dowiadujemy się o tym z art. 5. Przepis tego artykułu powiada, iż czas świadczeń z tytułu pomocy sąsiedzkiej w rolnictwie i przy odbudowie wsi nie może łącznie przekraczać 14 dni i ma być ustalony w zależności od zapotrzebowania miejscowego oraz wielkości i wyposażenia gospodarstw obowiązanych do świadczeń. Ustawa nie stanowi o tym ile z tych 14 dni ma być przeznaczonych na pomoc w rolnictwie a ile na pomoc przy odbudowie, ale powierza to trudne zadanie gminnej radzie narodowej. Tak więc ustawodawca złożył w ręce gminnej rady narodowej rozstrzygnięcie istotnej sprawy, gdyż właściwy sąd może być wydany tylko po rozważeniu miejscowych potrzeb i możliwości.

### Wydział powiatowy, prezydium i powiatowa rada narodowa.

**Wydział powiatowy** został powołany do sprawowania nadzoru nad czynnościami zarządu gminnego. Jakkolwiek wydawać się może, iż jest to mały udział w wykonaniu ustawy — to jednak w istocie od sposobu sprawowania tego nadzoru zależy funkcjonowanie zarządu gminnego.

**Prezydium powiatowej rady narodowej** jest powołane do następujących zadań:

#### 1) Rozstrzygnięcie odwołań uprawnionych.

Prezydium gminnej rady narodowej decyduje czy i w jakim rozmiarze uwzględnione będą zapotrzebowania na świadczenia. Uprawniony do korzystania ze świadczeń może się odwołać od krzywdzącej decyzji do prezydium powiatowej rady narodowej, którego decyzja w tej sprawie jest ostateczna. Na tym więc szczeblu będą rozstrzygane zarzuty i rozpatrywane żale uprawnionych do korzystania ze świadczeń.

#### 2) Ustalanie wysokości opłat.

Wniosek w sprawie wysokości opłat za świadczenia przedstawia prezydium gminnej rady narodowej ale normy opłat ustala prezydium powiatowej rady narodowej, które kieruje się w tym względzie zasadami, określonymi rozporządzeniem ministrów. W ten sposób ustawa dopuszcza możliwość różnicowania norm opłat zależnie od sytuacji gospodarczej poszczególnych powiatów.

**Powiatowa rada narodowa** jest powołana do działania w przypadku, gdy obowiązek świadczeń z tytułu pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi zostanie rozciągnięty na potrzebujących pomocy w sąsiedniej gminie tego samego powiatu. W takim przypadku powiatowa rada narodowa ustala roczny plan pomocy.

### Prezydium i wojewódzka rada narodowa

**Prezydium wojewódzkiej rady narodowej** decyduje w następujących przypadkach:

#### 1) Przesunięcie terminu świadczeń.

Ustawa stanowi, iż wykonania świadczeń można żądać w okresie od 20 maja do 20 czerwca i od 15 listopada do 1 marca. Może się zdarzyć, iż ze względu na warunki miejscowe (np. prace w polu) terminy należałoby przyspieszyć lub opóźnić. W takim przypadku prezydium wojewódzkiej rady narodowej może przesunąć termin.

#### 2) Odwołania w sprawie opłat.

Ustawa przewiduje możliwość odwołania się od uchwały prezydium powiatowej rady narodowej ustalającej normy opłat za świadczenia. Odwołać się może zarówno świadczący jak i korzystający ze świadczenia, kierując odwołanie do prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

**Wojewódzka rada narodowa** ma poruczone następujące sprawy:

#### 1) Rozszerzenie obowiązku świadczeń.

Ustawa ustanawia obowiązek świadczeń z tytułu pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi tylko na rzecz posiadaczy gospodarstw rolnych w tej samej gminie. A więc pomoc najbliższym sąsiadom.

Równocześnie wszakże ustawodawca przewiduje, iż mogą istnieć szczególne warunki miejscowe, w których należy udzielić pomocy także posiadaczom gospodarstw rolnych z innej gminy tego samego lub nawet innego powiatu. Ażeby taką pomoc można było zorganizować — ustawa daje woje-

wódzkiej radzie narodowej prawo rozszerzenia obowiązku sąsiedzkiej pomocy przy odbudowie wsi.

### 2) Wytyczne w sprawie planów.

W ustawie nie znajdujemy szczegółowych przepisów co do tego jak należy układać gminny plan pomocy. Z ustawy wiemy tylko, kto ma ten plan ustalić. Natomiast wytyczne w sprawie układania planów ma ustalić wojewódzka rada narodowa. Zamiast więc sztywnych przepisów, jednolitych dla całego kraju, znajdujemy w ustawie delegację dla wojewódzkiej rady narodowej, która sprawę ureguluje stosownie do oceny aktualnej sytuacji.

### 3) Ustalanie rocznego planu.

Gdy obowiązek świadczeń został rozszerzony na rzecz uprawnionych w sąsiednich gminach innego powiatu — do wojewódzkiej rady narodowej należy ustalenie rocznego planu. Sprawa dlatego została poruczona wojewódzkiej radzie narodowej, ponie-

waż w grę wchodzi planowanie, przekraczające granice powiatu.

Zestawienie nasze nie daje pełnego obrazu wszystkich zadań, które ustawa porucza radom narodowym i ich organom. Mamy w nim jednak dostateczny materiał do przekonania się, że wykonanie ustawy o pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi zależy od rad narodowych i ich organów, które przy współudziale Związku Samopomocy Chłopskiej mogą w rzeczywistości uczynić z ustawy w praktycznym jej zastosowaniu instrument przebudowy gospodarczej wsi a przez to zrealizować wolę ustawodawcy.

Przygotowanie do wywiązania się z tego rodzaju obowiązku należy rozpocząć od dokładnego poznania ustawy i przedyskutowania sposobu jej realizacji na zebraniach zarządu gminnego i posiedzeniu prezydium gminnej, powiatowej i wojewódzkiej rady narodowej, możliwie przy współudziale architekta powiatowego, bądź przedstawiciela wojewódzkiego wydziału odbudowy.

**DANUTA SOKOŁOWSKA**

## Jedna z 1.600 bibliotek gminnych Symboliczna uroczystość w Pustelniku

Możnaby to uważać za fakt symboliczny, że właśnie w roku mickiewiczowskim książka w Polsce zbłądziła „pod strzechy“. Ale po ostatniej państwowej akcji bibliotecznej widać, że rzeczywistość przewyższyła stokrotnie życzenia wieszczka.

Książka nie „zbłądziła“, ale dotarła do gmin i gromad wiejskich celowo i planowo, ze współudziałem wszystkich czynników państwowych i społecznych.

Pustelnik leży na uboczu, 12 km od stacji kolejowej Mińsk Mazowiecki, od stacji Dębe — 8 km. Ale ma za sobą piękną kartę historii ruchu partyzantskiego. Tu koncentrowały się bataliony Armii Ludowej, którym ludność udzielała schronienia i zaopatrywała w żywność. Ponieważ jest siedzibą władz gminnych (Dębe Wielkie) biblioteka gminna będzie się tam mieściła. Tę właśnie miejscowość przewidziano na **punkt centralny uroczystości w dniu 16 stycznia r. b.** — otwarcia i oddania do użytku ludności wiejskiej 1.600 bibliotek gminnych i 20.000 punktów bibliotecznych na terenie całego Państwa.

Dla rozwoju akcji bibliotecznej są charakterystyczne trzy cyfry: podczas gdy przed wojną jedna książka obsługiwała 33 mieszkańców wsi, a w 1946 — 63, po oddaniu do użytku gminnych bibliotek jedna książka przypadać będzie na **pięciu** mieszkańców.

W organizacji uroczystości w Pustelniku wzięły udział: Wojewódzka i Powiatowa Rada Narodowa, Kuratorium i Inspektorat szkolny, związki zawodowe (głównie ZNP), przedstawiciele PZPR, kierownicy bibliotek: wojewódzkiej i powiatowej — a do wykonania programu przyczyniła się młodzież szkolna i licznie zgromadzona publiczność.

Już od godziny 9-ej rano — w zadyńce śnieżnej — furmanki zwoziły ludność okolicznych gromad,

a sporo osób przybyło pieszo z odległości 7 — 10 km z całymi rodzinami.

Piękną bramę triumfalną wykonała ludność Pustelnika.

Biblioteka mieści się w Domu Ludowym wyremontowanym i odnowionym. Rozmawiamy ze starymi gospodarzami Służewskim Antonim i Stanisławem Wróblem, którzy brali udział w pracach przy Domu Ludowym. Dowiadujemy się od nich, że ludność miejscowa chętnie dawała konie i wozy na wywóz ziemi i gruzu; że chłopci nie szczędzili pracy nad wyrównaniem terenu i zasypywaniem dołów; że pomagali mieszkańcy Łęki, Chobotów, i Goździówki, że było nieraz więcej niż potrzeba małych pomocników do podawania narzędzi i trzymania drabiny.

Po ilości przybyłych ludzi — około 3.000 — można łatwo stwierdzić, że otwarciem biblioteki żyła cała okolica. Stąd na miejsce przemówień i produkcji artystycznych przewidziano duże podium na zewnątrz budynku, bo salka Domu Ludowego mieści zaledwie 100 osób. Salka posiada pięknie udekorowaną scenę, na której zasiada orkiestra; biblioteka — w dwóch szafach z półkami — stoi na honorowym miejscu pod napisem: „Jedna z 1.600 bibliotek gminnych“. Obok leżą 4 drewniane walizki, zawierające książki dla 4-ch punktów bibliotecznych, które powstaną w Chobotach, Dębem Wielkim, Krupkach i Cisówce.

Rozmawiamy jeszcze z bibliotekarką gminną, stałą mieszkanką Pustelnika, Trąbińską Janiną. Skończyła ona siedmioklasową szkołę w Pustelniku, oraz tygodniowy kurs bibliotekarski w Płocku. Bibliotekę będzie otwierała trzy razy w tygodniu, w godzinach popołudniowych, a w niedzielę od 13.30 do 15.30.

Zna dobrze swoich współmieszkańców i twierdzi, że biblioteka będzie miała powodzenie.

O godzinie 12-iej, w słonecznym i mroźnym powietrzu rozbrzmiewa pieśń: „Gdy naród do boju“ — wykonana przez liceum z Siennika, a goście z Warszawy zajmują miejsca na podium. Na uroczystość przybyli: prezes dr H. Kołodziejski, członek Rady Państwa, wiceprzewodniczący K. U. K., ob. Biegański — dyrektor Biura Komitetu Ministrów dla spraw kultury, ob. Garnarczyk — wiceminister Oświaty, ob. Lipert — przewodniczący Wojewódzkiej Warszawskiej Rady Narodowej, ob. Dura — wojewoda warszawski, ob. Grycz — dyrektor Naczelnej Dyrekcji Bibliotek, przedstawiciele K. C. Z. Z., Woj. Komitetu P. Z. P. R., Kuratorium, Z. M. P. i S. L.

Uroczystość zagaja przewodniczący Gminnej Rady Narodowej ob. Józef Szuba, jako gospodarz gminy. Wita gości i miejscową ludność; mówi o bibliotece i książce, która dawniej była celowo odsuwana od chłopów i robotników — a dziś przychodzi do niego oczekiwana i pożyteczna. — „Książka pomoże nam lepiej gospodarować, otrzymywać lepsze plony, pomoże nam rozumieć wszystko, co się dookoła dzieje“ — mówi ob. Szuba, a spontaniczne okrzyki na cześć Prezydenta i Rządu przerywają często jego przemówienie. Pozdrowienia zebranym od Kongresu Zjednoczeniowego przyniósł przemawiający następnie ob. Cichocki, robotnik z fabryki mostów z Mińska Mazowieckiego.

„Miasto zbliżyło się do wsi, a wieś do miasta, bo my wam, a wy nam jesteście potrzebni. A wszystkim nam potrzebna jest książka, z którą Rząd Ludowy dziś do nas przychodzi“ — Zebrani słuchacze wznoszą okrzyki na cześć sojuszu chłopsko-robotniczego, manifestując jedność klasy pracującej miasta i wsi.

Z kolei przemawia członek Rady Państwa dr Kołodziejski. Stwierdza, że w wyniku zmian ustrojowych zmienił się też gruntownie stosunek czynników rządzących do zagadnień kultury. Prawo do pełni życia duchowego posiada dziś każdy obywatel i wszystkim obywatelom zapewniono możliwość korzystania ze zdobyczy kultury narodowej i wspól-

działania w jej tworzeniu. Także i wieś została wprzęgnięta do planowej budowy lepszego świata i lepszego człowieka.

Przewodniczący Woj. Warszawskiej Rady Narodowej ob. Lipert podkreśla, iż szeroka sieć biblioteczna, powstała z inicjatywy Rady Państwa, winna stać się ośrodkiem kultury wsi. Mieszkańcy powinni się zbierać w zimowe wieczory i uczyć się czytać. Rady gminne mają tu dużą rolę do odegrania, zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym.

Wiceminister oświaty, ob. Garnarczyk w gorących słowach zachęcał zebranych do zupełnego i właściwego wykorzystania biblioteki. Należyte wykorzystanie książki — to zespoły dobrego czytania, to samokształcenie, to zbiorowe dyskusje.

Wiceminister następnie przecina wstęgę, a przewodniczący P. Z. P. R. odczytuje uroczysty akt otwarcia.

Biblioteka w Pustelniku liczy 663 tomów, w tym 500 książek i 163 broszur z wydawnictwa „Wiedza Powszechna“. Część książek otrzymano już w oprawie, część oprawiła biblioteka powiatowa z funduszy gminnych. Biblioteczki dla punktów liczą po 50 tomów. Wypożyczenie pierwszej książki jednastoletniej uczennicy szkoły podstawowej w Pustelniku i oddanie kompletu książek dla bibliotekarza pierwszego punktu utrwalono na taśmie dźwiękowej i filmowej.

Część artystyczna trwała prawie dwie godziny, co nagrodziło tylogodzinne oczekiwanie ludności na mrozie. Brały w niej udział zespoły gimnazjum w Mrozach, Liceum Pedagogicznego w Sienniku, orkiestra ludowa z Grójca, dzieci szkoły publicznej w Rudzienku i Pustelniku, te ostatnie w barwnych, własnych strojach ludowych.

Na terenie całej Polski uroczystości 16 stycznia były przeżyciem dla wielu gmin, a sporo powiatowych i gminnych rad narodowych postanowiło w pierwszych miesiącach 1949 roku uzupełnić brak bibliotek w gminach jeszcze akcją biblioteczną nie objętych.

## KAROL TKOCZ

Przewodniczący Woj. B. N.  
w Katowicach

## Uwagi o kontroli społecznej

Z górą 3-letni okres pracy kontroli społecznej rad narodowych na terenie naszego województwa śląsko-dąbrowskiego pozwala nam ocenić działalność rad na tym odcinku, pozwala na wypowiedzenie krytycznych uwag o kierunku, metodach i wynikach ich pracy na wysnucie wniosków, jak zśrodkować wszystkie siły, aby kontrola społeczna, której znaczenie w życiu państwa ludowego stale wzrasta, spełniła swe zadanie po linii interesów społecznych i politycznych mas pracujących.

Jakie są jej niedomagania? Mała aktywność niektórych komisji, przeznaczanie do nich ludzi prze-

ciążonych pracą społeczną na innych odcinkach, zbyt formalne traktowanie kontroli społecznej, zbyt słabe współdziałanie z partiami politycznymi, z władzami bezpieczeństwa, komisją specjalną, organami kontroli resortowej, w wielu wypadkach w terenie zbyt pobłażliwe i kumoterskie podchodzenie do kontroli, a więc niestosowanie przez prezydium zasady wyłączenia z zespołów kontrolujących osób pozostających w zażyłych stosunkach z kontrolowanymi, nieumiejętne i pobłażliwe wykorzystywanie wyników kontroli, zbyt mały wkład energii prezydium

odnośnie dopilnowania zrealizowania zarządzeń czy wniosków pokontrolnych.

Czynności kontroli społecznej, nie mogą być oderwane od podłoża gospodarczego, politycznego i społecznego w którym kontrola ta działa, na którym się opiera. Każdy radny, członek tej komisji musi znać dokładnie i orientować się w ważności aktualnych zadań, musi pamiętać, że rola kontroli społecznej w Polsce Ludowej dążącej do socjalizmu, w okresie gospodarki planowej, w momencie zastraszającej się walki klasowej, nie może być oderwana i niezależna od zachodzących przemian politycznych i gospodarczych, musi pamiętać, że kontrola społeczna jest nieodłącznym i najbardziej istotnym elementem, jest bronią w ręku władzy ludowej, budującej nowy ustrój społeczny i gospodarczy, musi tego ustroju bronić i realizować go, ma służyć całej klasie pracujących, w jej walce przeciw wrogom klasowym, w walce o realizację socjalizmu.

Nie wolno nie dostrzegać, że na odcinku gospodarczym i politycznym odbywa się walka klasowa, w której wróg klasy robotniczej i polskiej demokracji ludowej, działa drogą sabotażu, szkocznictwa gospodarczego, dezorganizacji, spekulacji i demoralizacji opanowując niejednokrotnie całe placówki kierowane nieraz przez zasłużonych przedstawicieli świata pracy. — Podejście nasze do wszelkich objawów szkocznictwa, łapownictwa, nadużyć musi być bojowe i bezwzględne. Nie wolno nam lekceważyć wroga, a objawy szkocznictwa nazbyt liberalnie przypisywać niedbalstwu i niedopatrzaniu.

A jaki ma być właściwy styl pracy kontroli społecznej? Jakkolwiek kontrola społeczna jest wyrazem reakcji społeczeństwa na wszelkie nieprawidłowości i braki jednostek prawa publicznego i jednostek działających w interesie publicznym, w praktyce akcją swą obejmuje raczej pewne wycinki działalności danej jednostki, której sprawność i prawidłowość działania szczególnie żywo społeczeństwo obchodzi. Styl pracy kontroli społecznej ma być taki, aby pozwolił na uchwycenie najważniejszych problemów, błędów, uchybień i trudności kontrolowanej placówki, aby dawał właściwą perspektywę całości, aby drobne szczegóły nie zaciemniały obrazu całości. Nie mogą zachodzić takie wypadki, że komisja kontroli społecznej kontroluje, sporządza protokół i sprawozdanie, wszystko znajduje w najlepszym porządku, wyraża uznanie dla pracy i osiągnięć kontrolowanej instytucji, gdy tymczasem niedługo potem na sygnał z Partii, Bezpieczeństwa czy innych organów okazuje się, że ta instytucja przeżyła korupcję i nadużyciami przeżywa poważny kryzys. To zagadnienie wiąże się ze sprawą kontaktów w toku kontroli z radami załogowymi, kołami związków zawodowych, komitetami folwarcznymi, kołami partii, a przede wszystkim z szarym człowiekiem

kontrolowanej instytucji — dopiero te kontakty pozwolą nam uniknąć wyżej przytoczonych błędów.

A teraz sprawa odpowiedniego i terminowego wykorzystania wyników kontroli. Prezydium rad muszą dopilnować, aby protokoły i sprawozdania kontrolne były zużytkowane, by odpowiednie wystąpienia wyszły z rady, by odpowiedzi na te wystąpienia były udzielane oraz, by zarządzenia, żądania czy zalecenia rady były wykonane.

A teraz zagadnienie kontroli odcinka, który kontrolę społeczną rad narodowych najżywiej powinien interesować, to jest kontrola gospodarki własnej, gospodarki samorządu. Na tym odcinku komisje kontroli społecznej mają dopilnować, aby wykonanie budżetów w miastach, powiatach i gminach wiejskich odbywało się wyłącznie pod kątem troski o interesy robotników i chłopów małych i średniorolnych. Obecnie budżety na rok 1949 są już uchwalone, lecz jak można już dziś przewidywać, budżety te w toku wykonywania będą musiały ulec przeróbce lub przynajmniej uzupełnieniu w formie budżetów dodatkowych. W tych więc przypadkach, gdy samorzady nie uwzględniły w budżetach w należyty stopniu interesów klasy robotniczej oraz biednego chłopca, będą miały możliwość odpowiedniego ich uzupełnienia.

Ponieważ osiągnięcie tych celów, niezależnie od tytułów budżetowych, zależy jest w dużej mierze od sposobu wykonania budżetów i nastawienia wykonawców, kontrola społeczna ma czuwać, aby ta linia wytyczna nie została spaczona. Komisja kontroli społecznej winna sprawdzać w ramach obowiązujących miesięcznych kontroli wykonanie poszczególnych działów budżetu tak po stronie wydatków jak i dochodów, przy czym należy w konkretnych wypadkach zwrócić uwagę nie tylko na stronę formalną wydatku np. na zakup książek dla niezamożnej dziatwy szkolnej, na dożywianie, ale czy książki te otrzymały przede wszystkim dzieci robotników i biednych chłopów, względnie czy z dożywiania korzystają rzeczywiście te dzieci.

Badając dochody należy zwrócić uwagę na wymiar i pobór podatków, w szczególności sprawdzić czy ubodzy podatnicy korzystają z przysługujących im ulg przewidzianych w ustawach, oraz czy w stosunku do zamożnych, a opornych podatników stosuje się odpowiednie sankcje egzekucyjne. Zwłaszcza odnośnie kontroli podatku gruntowego i F. O. R.-u należy zwrócić uwagę, czy cały areal ziemi w gromadzie został opodatkowany, czy nie stosuje się fikcyjnych podziałów gospodarstw, celem uzyskania niższych stawek wymiarowych, czy wzięto pod uwagę przy wymiarze podatku prowadzenie upraw specjalnych itp. Żywy kontakt kontroli społecznej z innymi komisjami rady jak planowania, finansowo-budżetową, oświatową, rolną i innymi pozwoli na wykonanie wytkniętych zadań.

**JERZY KOPERA**

Członek Prezydium  
Woj. R. N. we Wrocławiu

## Samorząd dzielnicowy we Wrocławiu

W najbliższych tygodniach odbędą się we Wrocławiu wybory do samorządu dzielnicowego.

Samorząd dzielnicowy został powołany we Wrocławiu głównie z dwóch przyczyn.

Pierwszą przyczyną jest konieczność oparcia prac Miejskiej Rady Narodowej o masy, przez nawiązanie z nimi bezpośredniego kontaktu.

Drugą — jest specjalna terenowa, urbanistyczna właściwość Wrocławia, a to jego rozległość i grupowanie się specyficzne dzielnic, stanowiących prawie każda dla siebie osobny, o własnym charakterze człon miasta. W związku z tym, zagadnienia rozwiązywane przez Miejską Radę Narodową muszą być badane i tonowane głęboko, by nie wpaść w szablon, jednakowy dla wszystkich dzielnic w terenie. Organem Miejskiej Rady Narodowej dla takich właśnie zadań mają być organa samorządu dzielnicowego.

Używając obrazowego porównania, organy te mają być mackami, czy nerwami Miejskiej Rady Narodowej.

Jak będą wyglądać i jak będą powoływane organy samorządu dzielnicowego.

Podstawą samorządu będą komitety blokowe. Celem wyboru komitetów blokowych podzielono miasto na 471 bloków, biorąc za podstawę zasadniczo kwartały budynków oraz liczbę ich mieszkańców, przy czym przyjęto, że jako blok uważa się kompleks budowlany zamieszkały przez około 500 mieszkańców. Mieszkańcy ci wybierają komitet blokowy w składzie 7 osób. Czynne prawo wyborcze ma każdy pełnoletni obywatel (18 lat), — bierne, każdy obywatel, który skończył 21 lat, będący mieszkańcem bloku.

Kadencja komitetów trwa jeden rok. Wybierane są one na zebraniach mieszkańców bloku, które odbywają się raz do roku w grudniu. Na zebraniu takim ustępujący komitet składa sprawozdania.

Prócz grudniowego zebrania mogą być zwoływane nadzwyczajne zebrania dla omówienia ważnych zagadnień z dziedziny pracy komitetów blokowych.

Działalność komitetów blokowych ma podwójny charakter, a to: wykonawczy co do zadań zleconych przez Miejską Radę Narodową, ściśle biorąc przez komisję samorządu dzielnicowego tej Rady, oraz opiniodawczo-wnioskodawczy.

Komitety blokowe działają pod nadzorem komisji dzielnicowych.

W szczególności do zakresu komitetów blokowych należy:

- 1) wydawanie mieszkańcom bloków zarządzeń o charakterze sanitarno - porządkowym (po uprzednim zbadaniu ich słuszności przez komisje dzielnicowe),
- 2) współdziałanie drogą kontroli i przedkładania władzom kwaterunkowym swoich spostrzeżeń w zakresie gospodarki lokalami,

- 3) zajmowanie się zagadnieniami remontów, ogródków podwórcowych, przedszkoli, placów zabaw dzieci, spółdzielni spożywców, świetlic — w porozumieniu z właściwymi organami władz, z tym, że w razie wspólnego porozumienia mieszkańców bloku, o ile jest to dopuszczalne prawem, nawet aprobatą władz nie jest konieczna (np. założenie urządzeń do zabaw dla dzieci w ogródku wspólnym itp),

- 4) przedkładanie dezyderatów odnośnie wspólnych potrzeb komisji dzielnicowej,

- 5) informowanie opiekunów społecznych o mieszkańcach, włóczęgach i żebrakach, osobach uprawiających nierząd, niepokojących otoczenie itp,

- 6) współdziałanie z administratorami domów odnośnie ankiet, statystyki, meldunków itp.

Ponad tymi drobnymi komórkami sieci komitetów blokowych stać będą wyższe i szersze ogniwa w postaci komisji dzielnicowych.

Tak jak poszczególne bloki mają swoje życie i jego bieżące potrzeby, tak całe ich grupy, jakimi są dzielnice, grupy wyższego rzędu mają swoje nieraz bardzo piekące potrzeby. Do ich precyzowania i rozwiązywania powołane są komitety dzielnicowe.

Kto wchodzi do tych komisji? Do komisji tych wchodzi 2-ch radnych z Miejskiej Rady Narodowej oraz po jednym przedstawicielu z każdego komitetu blokowego dzielnicy.

Komisji dzielnicowych będzie tyle, ile obwodów, to jest dziewięć, (obwód II podzielony będzie na dwa). Będą one obradowały w miarę potrzeby, co najmniej raz na miesiąc.

Na czele komisji dzielnicowych będą stały prezydium. Przewodniczący i wiceprzewodniczący komisji dzielnicowych są wyznaczeni przez Miejską Radę Narodową. Pozostałych 3-ch członków wybierać będzie plenum komisji.

Obok prezydium komisji dzielnicowych działac będą następujące komisje: kontroli społecznej (będąca organem komisji kontroli społecznej MRN), oświaty i kultury, zdrowia, opieki społecznej, gospodarcza oraz w razie potrzeby rolna.

Jak z tego widać komisje dzielnicowe stanowić będą centra nerwowe dzielnic i bazy oparcia dla prac Miejskiej Rady Narodowej. W pracach ich będzie brać udział nacelnik M. U. O. Biura prezydium będą miały swój lokal i urzędnika, w każdym M. U. O. Do niego zwracać się będą o pomoc mieszkańcy dzielnic, składać prośby, zażalenia i wnioski.

W końcu działac będzie już przy M. R. N. komisja samorządu dzielnicowego, składająca się z przewodniczących komisji dzielnicowych. Komisja ta wykonywać będzie nadzór nad działaniem samorządu dzielnicowego oraz stanowić ogniwo łączące samorząd z pracą prezydium Miejskiej Rady Narodowej.



## **Z życia samorządu**

### **UROCZYSTA SESJA STOLECZNEJ RADY NARODOWEJ**

W czwartą rocznicę wyzwolenia stolicy Polski przez Armię Radziecką i Wojsko Polskie — dnia 17 stycznia odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Narodowej m. st. Warszawy.

Na posiedzenie to przybyli owacyjnie witani goście: Marszałek Sejmu Kowalski, Premier Cyrankiewicz, Marszałek Żymierski, przedstawiciele dyplomatyczni Czechosłowacji, Bułgarii, Węgier, Rumunii i Albanii z dziekanem korpusu dyplomatycznego, ambasadorem Z.S.R.R. Lebediewem na czele.

Przy stole prezydialnym zasiadło Prezydium Stołecznej Rady Narodowej, prezydent m. st. Warszawy Tołwiński, i wiceprezydenci: Sroka, Strzelecki, Beniger i Szarek.

Obywatel Sankowski, przewodniczący Stołecznej Rady Narodowej zagał posiedzenie, składając hołd pamięci bohaterów walk o Warszawę. Do Prezydium powołano przedstawiciela Wojska Polskiego, gen. Wągrowskiego, przedstawiciela Armii Radzieckiej płk. Własowa, komisarza Odbudowy Warszawy — wiceministra Piotrowskiego oraz sekretarza K. W. P. Z. P. R. Hofmana.

W pierwszych czterech rzędach foteli zasiadli ministrowie, przodownicy pracy i generałowie. W imieniu Wojska Polskiego zabrał głos gen. Wągrowski; następnie przemawiał — powitany owacyjnie — przedstawiciel Armii Radzieckiej.

Czteroletni bilans odbudowy stolicy przedstawił zebrany prezydent Tołwiński.

W czasie uroczystego posiedzenia zostały wręczone 4 nagrody artystyczne, przyznane przez Stoł. Radę Narodową za twórczość naukową, plastyczną, z zakresu literatury dla dzieci i muzyka. Nagrody otrzymali: prof. A. Dobrowolski, inż. arch. Stępiński, literatka Ewa Szelburg-Zarembina oraz prof. Lutosławski. W imieniu nagrodzonych podziękowanie złożyła Ewa Szelburg-Zarembina, podkreślając, że nagroda jest tym cenniejsza, iż pochodzi od najbardziej bohaterskiego miasta — od niezmordowanej w pracy i walce stolicy Polski Ludowej.

Na zakończenie Stoł. Rada Narodowa uchwaliła przesłać depezę do Prezydenta Bolesława Bieruta i do Generalissimusa Józefa Stalina. Na ręce Marszałka Żymierskiego zebrani złożyli rezolucję składającą hołd Wojsku Polskiemu.

### **STOLARZ ZAŁOŻYCIELEM BIBLIOTEKI**

Antoni Kuźniarski — mieszkaniec gromady Latowicz pow. mińskiego, z zawodu stolarz — całe życie poświęcił zbieraniu i wypożyczaniu książek gromadzie i okolicy. W ciągu czterdziestu lat życia zgromadził około 7.000 książek. Wojna zniszczyła znaczną część jego dorobku. Pozostałe 3.000 tomów przekazał przed śmiercią bibliotece gminnej. Stąd Gminna Rada Narodowa nadała bibliotece nazwę: Gminna Biblioteka Publiczna im. A. Kuźniarskiego.

Mieści się ona obecnie w jednej z izb szkoły powszechnej w Latowiczu, pod opieką bibliotekarza gminnego. Ale pomieszczenie nie jest odpowiednie, wiele tomów nieoprawionych niszczeje, brak szaf i półek dla cennych i rzadkich nieraz książek.

Powiatowa Rada Narodowa dokłada starań, aby biblioteka mogła się jak najlepiej rozwinąć. Należałoby — po odpowiedniej kontroli doboru książek — włączyć ją w sieć publicznych bibliotek gminnych i w tych ramach otoczyć opieką.

### **GDAŃSK NA PIERWSZYM MIEJSCU**

Společne Rady do walki z analfabetyzmem najbardziej uskarżają się na trudności, związane z rejestracją analfabetów, którzy nie chcą się ujawnić. Społeczna Rada w Gdańsku zorganizowała odpowiednie dwójki z słuchaczy Szkoły Pedagogicznej, które przeprowadzają dyskretną propagandę w miejscach pracy, bezpośrednio werbując zainteresowanych. Jeżeli chodzi o najdalej idące udogodnienia, zwłaszcza w stosunku do ludzi starszych, lub chorych (np. inwalidów), to Gdańsk stoi na pierwszym miejscu. Do dorosłych bowiem wysyła indywidualnie korepetytora, który bezinteresownie, ewent. za zwrotem przejazdów naucza ich w domu.

Na terenie Wielkiego Gdańska są również czynne kursy repolonizacyjne, w liczbie 18 — przeprowadzane przez Polski Związek Zachodni. Kursy trwają od października do czerwca. Prócz kursów Gdańsk posiada 4 szkoły repolonizacyjne miejskie dla młodocianych w zakresie szkoły powszechnej, a dla dorosłych dwie szkoły podstawowe państwowe.

### **WOJ. ŁÓDZKIE W ZASIEDLANIU ZIEM ODZYSKANYCH**

Spśród nadesłanych przez wojewódzkie rady narodowe sprawozdań Wojewódzkich Komitetów Wystawy Ziem Odzyskanych wyróżnia się dodatnio, szczegółowe i obszerne sprawozdanie Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi.

Do sprawozdania załączono konspekt pogadanki propagandowej, z którego dowiadujemy się o roli i udziale mieszkańców woj. łódzkiego w zasiedlaniu Ziem Odzyskanych. Już w końcu lipca 1945 — 100 tysięcy przesiedleńców z woj. łódzkiego popłynęło szeroką ławą do Szczecina, Gdańska i Wrocławia. Przedował i do końca akcji tej wytrwał — powiat wieluński.

W obrachunku końcowym okazało się, że z łącznej sumy 380 tys. przesiedleńców — 50% znalazło się na Pomorzu, 25% zaludniło woj. wrocławskie, 10% ziemię lubuską, 11,6% woj. gdańskie, 2,4% wylądowało w woj. olsztyńskim. 80% przesiedlonych — to ludność wiejska.

Okazuje się, że woj. łódzkie dało Ziemiom Odzyskanym 14% tamtejszej ludności. Nic więc dziwnego, że zwiedzając Wystawę, podziwiali łodzianie także wkład pracy w gospodarkę Ziemi Odzyskanych chłopów i robotnika z własnego województwa. Do Wrocławia ogółem wyjechało ca 79,5 tys. zwiedzających, w tym 30,5 tys. robotników i prawie 18 tys. chłopów. W wielu zakładach pracy zaobserwowano prócz życzliwej postawy dyrekcji, umożliwiającej bezpłatne wyjazdy nie tylko przodownikom pracy, ale i członkom załogi, nie posiadającym odpowiedniej sumy — samopomoc koleżeńską wśród robotników, jako piękny wyraz solidarności klasowej.

### ŚWIETLICA W GMINIE NAGÓRZANY

Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej w Nagórzanach otworzył uroczyste pierwszą świetlicę na tym terenie, w której uczestnicy korzystać będą mogli z biblioteki i z prenumerowanych przez świetlicę pism oraz urządzać zebrania i zabawy.

### SENIORZY W WOJ. R. N. W SZCZECINIE

Ze sprawozdania Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie za III kwartał 1948 r. dowiadujemy się, że reprezentowane w tej Radzie partie polityczne wyłoniły ze swego grona instytucję „seniorów”. Seniorzy na swych posiedzeniach zapoznają się z zamierzeniami Prezydium, wysuwają dezyderaty, tak, że partie i kluby radnych mogą uzgodnić z góry swe stanowisko w sprawach, które znajdują się na porządku dziennym plenarnych posiedzeń Wojewódzkiej Rady Narodowej.

### WALKA Z NIEWŁAŚCIWYM STOSOWANIEM ULG W PODATKU GRUNTOWYM I FOR

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy zwróciło uwagę powiatowym radom narodowym na konieczność walki z niewłaściwym stosowaniem ulg odnośnie podatku gruntowego i F.O.R.

Faworyzowanie bogaczy wiejskich kosztem interesów chłopów małorolnych i średniorolnych jest oczywiście sprzeczne z dążeniami ludowego państwa, a także z obowiązującym ustawodawstwem.

W związku z tym Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy zaleciło prezydiom powiatowych i miejskich rad narodowych natychmiastowe przeprowadzenie przez komisje kontroli społecznej szczegółowej kontroli wszystkich organów wykonawczych, jak są stosowane ulgi w spłacie podatku gruntowego i F.O.R.

### KONTROLA NIEOBECNOŚCI RADNYCH W OLSZTYŃSKIEJ WOJ. R. N.

Wobec stwierdzenia znacznej opieszałości radnych w pracy, Prezydium Olsztyńskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej postanowiło przystąpić do wykorzystania uprawnień, wynikających z art. 18 ust. 3 — ustawy z dn. 11. IX. 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych i pozbawie mandatów tych radnych, którzy wykazali zupełną bierność, w szczególności zaś systematycznie opuszczali posiedzenia bez usprawiedliwienia.

Wykluczono 14 członków Wojewódzkiej Rady Narodowej.

Prezydium Olsztyńskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej postanowiło ponadto żądać od radnych w przypadku nieobecności na posiedzeniu plenarnym lub posiedzeniu komisji usprawiedliwienia pisemnego popartego dowodami.

Nieobecność musi być usprawiedliwiona: chorobą potwierdzoną zaświadczeniem lekarskim, wezwaniem władz centralnych, powodującym nieobecność radnego w Olsztynie, urlopem stwierdzonym pisemnie przez władzę udzielającą urlopu, innymi czynnościami, które Prezydium uzna za dostatecznie ważne.

### O STUDNIE I URZĄDZENIA WODOCIĄGOWE NA WSI

Na jednym z plenarnych posiedzeń Olsztyńskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej, radny ob. Trzópek poruszył sprawę, iż mieszkańcy wsi niekiedy nie mają wody zdanej do picia.

Wojewódzka Rada Narodowa podjęła uchwałę w przedmiocie spowodowania kontroli, w jakich warunkach sanitarnych znajdują się gospodarstwa rolne, względnie gospodarstwa zespołowe i czy urządzenia wodociągowe względnie studnie znajdują się w należytym stanie.

### PRACA PRN W SIEDLCACH

Przewodnicząca Powiatowej Rady Narodowej w Siedlcach ob. E. Bobłewska przeprowadziła w roku ubiegłym 35 lustracji rad terenowych, w czym 17 inspekcji gruntownych. W Siedleckiej PRN prowadzony jest szczegółowy wykaz i protokoły z zaleceniami polustracyjnymi. Odprawy przewodniczących gminnych rad narodowych zwolowane są co kwartał.

### CZYN PRZEDKONGRESOWY GRN FALENICA

Komitet Budowy Szkoły w Radości w gminie Faleńca k. Warszawy rzucił hasło współzawodnictwa w budowaniu szkół przez miejscowe komitety. Komitet Budowy Szkoły w Radości pracuje dopiero od 20.IX.1947 roku i już w grudniu jako czyn przedkongresowy oddał do użytku 200-tu dzieci uczących się poza szkołą z powodu braku miejsca 4 piękne nowoczesne klasy o trzech oknach trójskrzydłowych z nowoczesnym oświetleniem itp. Jest to imponujący wysiłek Komitetu B. S. jeśli zważy się bardzo niskie koszty budowy szkoły i olbrzymie oszczędności poczynione na skutek wciągnięcia do ścisłej współpracy społeczeństwa Radości i uzyskanie darmowego transportu tańszych zakupów, wkładu pracy itd.

Wykonano całkowicie 4 klasy z korytarzami o powierzchni 240 m kw. i kubaturze 792 m sześć., robotę których rozpoczęto 3 lipca 1948 r. Ponadto 6 września 1948 r. rozpoczęto budowę drugiej części budynku złożonej również z czterech klas i z dwóch gabinetów naukowych, (2.800 m sześć. kubatury). Do chwili obecnej podciągnięto mury pod dach, przygotowano blachę na pokrycie dachu, wykonuje się otwory okienne i drzwiowe.

„Drugą część Komitet myśli oddać już w lutym!” — mówi przewodniczący Komitetu Budowy Czarnecki — „a na trzecią część budynku mamy już częściowo materiały np. cegłę betonową na licówkę i klepkę dębową na salę gimnastyczną, która będzie miała 25×10 m.”

Za przykładem Radości do współzawodnictwa w budowie szkoły przystąpił Komitet B. S. w Świdrze i jako czyn przedkongresowy oddał dzieciom o jeden miesiąc wcześniej przed przewidzianym terminem całkowicie odremontowaną szkołę złożoną z 7-miu izb. Należy podkreślić również współpracę całego społeczeństwa w Świdrze, gdzie matki dzieci ofiarowały za darmo swą

pracę przy sprzątnięciu, myciu okien i podłóg nowej szkoły.

Tak gmina Falenica, która wydatnie wspierała moralną i materialną opieką wyżej wymienione komitety, jako wyraz czynu przedkongresowego przed przewidzianym terminem oddała do użytku dzieci na swym terenie dwie nowe szkoły.

## Postępowanie Komisji Kwalifikacyjnych przy roszczeniach o zasiłki i pomoc inwalidów — ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski

Zostało ogłoszone w Dz. Ust. R. P. Nr. 62 z 31.XII.1948 r. pod poz. 483 rozp. Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 8 grudnia 1948 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Zdrowia o trybie ustalania stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej, ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski.

W związku z powyższym ustala przeszkoda dla rozpatrzenia przez komisje kwalifikacyjne przy wojewódzkich radach narodowych, roszczeń o zasiłki i pomoc zgłoszonych przez osoby, które w związku

ze swoją działalnością urzędową, polityczną lub społeczną doznały stałego lub czasowego uszkodzenia zdrowia w stopniu powodującym ich całkowitą lub częściową niezdolność do pracy zarobkowej na skutek aktów terrorystycznych wrogów demokratycznego ustroju Państwa Polskiego.

Komisje kwalifikacyjne winny w jak najkrótszym terminie przystąpić do rozpoznania tych spraw.

## 7 doświadczeń działacza terenowego

### Jak rady narodowe w Miliczu zaczęły pracować po pozbyciu się niepotrzebnych elementów

W ostatnim okresie prasa codzienna przynosiła coraz więcej wieści z odcinka pracy naszej administracji ogólnej samorządu terytorialnego.

Najczęściej czytamy o brakach, niedociągnięciach, nadużywaniu zajmowanych stanowisk dla celów osobistych itp. Mniej natomiast jest głosów o dobrej pracy naszego aparatu państwowego. Czy to znaczy, że tam nic się nie dzieje, że poza usunięciem tego, czy innego wroga klasowego, tego czy innego szabrownika, czy biurokraty, nasz aparat administracyjno - samorządowy tonie dalej w powodzi papierków, stosów podań, odwołań itp. bez właściwego, życiowego podejścia do potrzeb zwykłego obywatela? Niewątpliwie, nie wszystko jeszcze zostało zrobione. Ale tam, gdzie czujny wzrok naszej organizacji partyjnej dotarł do szuflad i biurek bezdusznych biurokratów, tam zapanowała inna, nowa, bliska potrzebom ludzi pracy atmosfera. Taką atmosferę można już wyczuć na terenie powiatu milickiego.

Przypatrzmy się na przykład, jak zaczęła robotę po reorganizacji swego składu socjalnego Gminna Rada Narodowa w Cieszkowie. Weszli do niej nowi ludzie — robotnicy, biedni i średniorolni chłopci, nie znający na pamięć paragrafów, ustaw, dekretów, ale za to z mocnym wyczuciem klasowym, z poczuciem odpowiedzialności za pracę na swym terenie. Postawili oni na porządku dziennym plenarnego posiedzenia G. R. N. najistotniejsze bolączki mieszkańców gminy.

Podjęto starania o usprawnienie obsługi lekarskiej dla pracującej ludności. Przed tym trzeba było w razie choroby zakaźnej jechać do lekarza w mieście powia-

towym. Obecnie na skutek uchwały Gminnej Rady Narodowej lekarz powiatowy najpotrzebniejsze lekarstwa miejscowemu ośrodkowi zdrowia, który na miejscu będzie mógł udzielić zawsze doraźnej pomocy i opieki. Ta sama G. R. N. podjęła uchwały w kierunku ograniczenia pijaństwa na tartakach i w innych zakładach pracy.

Prezydium P. R. N. w Miliczu, której przewodniczącym jest tow. Karuga, postanowiło rozpatrywać na swoich posiedzeniach skargi i zażalenia, napływające od biednych i średnich chłopów. Prezydium Rady postanowiło wyjeżdżać często w teren, zaglądać do gromad, z których napływają skargi na miejscowego wójta lub sołtysa.

Faktem jest, że Gminne Rady Narodowe w nowym skłacie klasowym po przepędzeniu z nich spekulantów i szabrowników — zaczynają inaczej i lepiej pracować. Bolączki mas pracujących stają się treścią posiedzeń.

A więc jest znaczna poprawa! I dopiero teraz widać jak konieczną była akcja oczyszczenia aparatu państwowego i samorządowego od elementów klasowo obcych i wrogich.

Wierzmy, że śladem rad narodowych z terenu powiatu milickiego, wiele innych zainteresuje się codziennymi potrzebami mas pracujących na swym terenie, i zajmie właściwe, klasowe stanowisko w różnych bolączkach mieszkańców, zwalczy biurokrację w urzędach, zaprowadzi tam nowy ład i porządek i stanie się skutecznym orężem w walce klasowej z wyzyskiem i spekulacją na wsi.

Wajkert Edward (Wrocław)

## **Porady prawne pod red. dr Jerzego Starościka**

Zarząd Miejski w Białymstoku zapytuje czy do nowowzniesionych budowli powstałych do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 3.VII.1947 r. o popieraniu budownictwa (Dz. U.R.P. Nr. 52 poz. 270) należy stosować ulgi podatkowe przewidziane w art. 7 (zwolnienie na okres 5 lat od podatku od nieruchomości, oraz w okresie trwania ulgi od wszelkich ciężarów na rzecz Państwa i związków samorządu terytorialnego) i art. 8 (zwolnienie lokali mieszkalnych w nowowzniesionych budowlach na okres lat 5 od podatku od lokali, o ile w tym czasie będą zajmowane przez osoby, które poniosły koszt budowy tych lokali, lub w razie ich śmierci przez osoby, które wstępują w ich prawa) wyżej cytowanej ustawy.

### **Odpowiedź:**

Podane w art. art. 7 i 8 ustawy o popieraniu budownictwa z 3.VII.1947 r. (Dz. U.R.P. Nr. 52, poz. 270) należy stosować również do budowli wzniesionych przed wejściem w życie powołanej ustawy.

### **Uzasadnienie:**

Ulgi przewidziane w art. 7 i 8 rzeczonyj ustawy mają zastosowanie do budowli nowowzniesionych, po dniu 22 lipca 1944 r., a więc wzniesionych jeszcze przed wejściem w życie ustawy z dnia 3.VIII.1947 r. o popieraniu budownictwa. Wynika to z przepisu art. 16 p. 2 tejże ustawy, który stanowi, że bieg terminu zwolnienia od podatków rozpoczyna się w pierwszym dniu miesiąca, następującego po dniu oddania w najem lub wzięcie w użytkowanie pierwszego lokalu mieszkalnego, a w stosunku do budowli wzniesionych po dniu 22 lipca 1944 r., zaś przed wejściem w życie ustawy niniejszej — w pierwszym dniu miesiąca, następującego po dniu wejścia jej w życie.

Z powyższego przepisu wynika, że terminy zwolnienia od podatków w stosunku do budowli wzniesionych przed wejściem w życie ustawy tj. przed 8 sierpnia 1947r. zaczynają biec od dnia 1 września 1947 r.

mgr. St. Ślubowski

Zarząd Miejski w Strzeszewie powiatu poznańskiego zapytuje czy na mocy uchwały Rady Miejskiej obywatel prowadzący jakiegokolwiek przedsiębiorstwo jest zobowiązany do wywieszania swojej firmy za pomocą szyldu itd.

### **Odpowiedź:**

Uchwała Miejskiej Rady Narodowej wprowadzająca obowiązek wywieszania firmy lub oznaczania przedsiębiorstwa jest zbędną, gdyż obowiązek ten reguluje prawo przemysłowe. Powzięta w tej materii uchwała Miejskiej Rady Narodowej traktowana być może jedynie jako przypomnienie obywatelom miasta o tym obowiązku.

### **Uzasadnienie:**

Normą regulującą sprawę oznaczania przedsiębiorstw jest rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1947 r. o prawie przemysłowym (Dz. U.R.P.

Nr. 53 poz. 468), w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. (Dz. U.R.P. Nr. 40, poz. 350), które w art. 33 stanowi, że prowadzący przemysł winien oznaczyć na zewnątrz w odpowiedni sposób swoje przedsiębiorstwo. W zewnętrzznym oznaczeniu należy uwidocznnić dokładnie i czytelnie imię i nazwisko lub firmę przemysłowca oraz rodzaj prowadzonego przemysłu i to w sposób wykluczający wszelką wątpliwość czy chodzi o przemysł wytwórczy, handlowy lub usługowy.

Uwidocznione imiona i nazwiska muszą się zgadzać z imionami i nazwiskami podanymi w ogłoszeniu przemysłu, z podaniem o udzielenie koncesji lub też z wpisem firmy do rejestru handlowego.

Przedsiębiorstwo prowadzone przez osoby prawne należy oznaczać na zewnątrz przez uwidocznienie zarejestrowanej firmy.

mgr. Stanisław Ślubowski

Powiatowa Rada Narodowa w Żywcu zapytuje czy ważna jest uchwała Gminnej Rady Narodowej o rozwiązaniu się Gminnej Rady Narodowej przez zrzeczenie się mandatów przez członków Rady, która sama uznała, że skład jej nie odpowiada wymogom ustawy o organizacji i zakresie działania rad narodowych z 11.IX.1944 r., (Dz.U.R.P. Nr 3, poz. 26, 1946 r.) i nie reprezentuje terenu.

### **Odpowiedź:**

Podaną uchwałę należy uważać jako zwrócenie uwagi na konieczność przeprowadzenia reorganizacji rady narodowej i przyjąć, że część członków rady ustępuje z Rady zrzekając się swych mandatów.

W związku z powyższym prezydium powiatowej rady narodowej stwierdziwszy, że skład gminnej rady narodowej nie odpowiada wymogom ustawy o organizacji i zakresie działania rad narodowych, gdyż jest ona zdeorganizowana, winno okazać miejscowym organizacjom społecznym, politycznym i gospodarczym pomoc przy organizacji rady w tym kierunku, aby skład jej odpowiadał wymogom stawianym przez ustawę o organizacji i zakresie działania rad narodowych.

mgr. St. Ślubowski

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Jaworzcu zapytuje:

czy na posiedzeniu plenarnym Powiatowej Rady Narodowej musi być odczytywany protokół z poprzedniego posiedzenia.

### **Odpowiedź:**

Sprawa odczytywania protokółów posiedzeń ciał publicznych jest przeważnie ustalona w regulaminach obrad.

Jednak utarł się zwyczaj, że nawet tam gdzie nie jest to wyraźnie zaznaczone, protokoły z poprzednich zebrań są odczytywane. Dlatego też sprawa odczytywania protokółów z poprzedniego posiedzenia plenarnego Powiatowej Rady Narodowej powinna być

jako sprawa istotna umieszczona w uchwalonym przez Radę Narodową regulaminie. O ile regulaminu nie uchwalono, to Powiatowa Rada Narodowa drogą uchwały może zobowiązać swoje Prezydium do odczytywania na plenarnym posiedzeniu protokołu z poprzedniego posiedzenia lub dostarczania jego odpisu członkom Rady. Wprowadzenie tego obowiązku powinno się przyczynić do usprawnienia działalności Rady Narodowej, do większego zainteresowania się jej pracami i sprawdzenia w jakim stopniu poprzednio powzięte uchwały zostały zrealizowane.

mgr. St. Ślubowski

**Zarząd Miejski m. Mragowa pyta, czy i z jakiego kredytu dozwolone jest zakupienie ubrania służbowego dla urzędnika stanu cywilnego.**

#### Odpowiedź:

Zakup ubrania dla urzędnika stanu cywilnego może nastąpić, jeżeli kredyt na ubranie znajduje się w budżecie zwyczajnym w dziale I — wydatki na zarząd ogólny.

Zarząd związku samorządowego ma prawo zakupić ubranie służbowe dla pracownika, jeżeli wydatek na ten cel jest przewidziany w budżecie (zatwierdzonym). Kredyt na zakup odzieży służbowej przewidziane są w tym dziale budżetu, w którym przewidziane jest uposażenie urzędnika — w danym razie w dziale I wydatków zwyczajnych (§ 15 ust. 2 rozporządzenia o sporządzaniu i ustalaniu budżetów zw. samorz. — Dz. U. 1932, poz. 71).

#### Uzasadnienie:

Kredyt na ubranie służbowe jest wprowadzony wyjątkowo, gdy charakter i potrzeba służby tego wymaga (np. kombinezon dla kierowcy, kozuch dla dozorczy nocnego). Ubranie takie dla urzędnika stanu cywilnego jest potrzebne tam, gdzie urzędnik przeważną część czasu służby zużywa na czynności, wymagające pewnej reprezentacji i w takich środowiskach, gdzie ogół obywateli przystępuje do czynności stanu cywilnego z zachowaniem uroczystego ceremoniału.

H. Bogatkowski

**Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Sadlinkach pow. kwidzyńskiego pyta — 1) czy rolnicy są obowiązani do płacenia składek do Ubezpieczalni Społecznej i 2) w jakim zakresie rolnicy mają prawo korzystać ze świadczeń Ubezpieczalni.**

#### Odpowiedź:

1. Drobnymi rolnikami województw — poznańskiego, pomorskiego, śląskiego i Ziemi Odzyskanych podlegają obowiązkowi płacenia składek do Ubezpieczalni Społecznej.

2. Drobnymi rolnikami i członkami ich rodzin, pracującymi na własnym gospodarstwie rolnym, korzystającymi ze świadczeń jako ubezpieczeni na wypadek niezdol-

ności do zarobkowania, lub śmierci, spowodowanej wypadkiem przy pracy, lub chorobą zawodową. Korzystają z opieki lekarskiej, środków leczniczych, protez i odszkodowań.

#### Uzasadnienie:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 27.XII. 1933 r. w sprawie ubezpieczeń drobnych producentów rolnych (Dz. U. 1933, poz. 793), obowiązujące przed wojną w województwach zachodnich zostało rozciągnięte na cały obszar Ziemi Odzyskanych (Dz. U. 1945, poz. 295, pkt. 4). Rozporządzenie przewiduje, że rolnicy są obowiązani sami zgłaszać corocznie do Ubezpieczalni dane, potrzebne do wymiaru składki ubezpieczeniowej i ustalenia listy osób ubezpieczonych.

Wyjaśnić trzeba, że ze względu na drobne sumy należnych składek, ubezpieczalnie nie stosują przymusowego ściągania składek zaległych od rolników i oczekują zmiany obowiązujących przepisów. Jednakże zaniedbane zgłoszenia rolnika i członków jego rodziny do ubezpieczenia, połączone z nieopłaceniem składki, może spowodować odmowę udzielenia świadczeń ze strony ubezpieczalni.

Ze względu na duże możliwości, jakie dać może dla wsi ubezpieczalnia, wydaje się celowe zainteresowanie sprawą ubezpieczeń w rolnictwie terenowych rad narodowych i Związku Samopomocy Chłopskiej.

H. Bogatkowski

**Wydział Powiatowy Chojnicki zapytuje, czy należy pobierać podatek gruntowy od gruntów będących w posiadaniu Fary kościelnej w Czersku, jeśli ksiądz twierdzi, że dochód z tego majątku przeznaczony jest na cele kultu religijnego.**

#### Odpowiedź:

Grunty kościelne zwolnione są od podatku gruntowego na podstawie art. 9 ust. 3 (dekretu z dnia 20 marca 1946 r.) o podatkach komunalnych tylko w tym przypadku, gdy cały dochód osiągany z tych gruntów przeznaczony jest wyłącznie na cele kultu religijnego.

Rozporządzenie wykonawcze do tego dekretu wyjaśnia, że za dochody przeznaczone na cele kultu religijnego uważa się tylko takie dochody, które przeznaczone są na nabycie i utrzymanie przedmiotów majątkowych, używanych wyłącznie przy spełnianiu czynności należących do objawów kultu religijnego i nie są chociażby w części przeznaczone na utrzymanie osób duchownych i innych.

Ocena w tym względzie należy do władzy podatkowej, która w myśl przepisu art. 66 dekretu z dnia 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym (Dz. U.R.P. Nr 27, poz. 174) bada i ocenia przedstawione przez podatnika dowody.

## Przegląd prasy samorządowej

Na treść listopadowego numeru (11) „Samorządowca“ składają się następujące prace: W rocznicę Wielkiej Rewolucji Listopadowej. — Pracownik samorządowy winien być świadomym współtwórcą nowego życia. — Troska Związku o interesy pracowników. — System płac. — Narada aktywu PPR i PPS samorządu warszawskiego. — Praca kulturalno-oświatowa. — Z życia organizacyjnego. — Wczasy. — Kronika itp.

W związku z odbytymi w dniach 19 — 22 sierpnia 1948 r. Ogólnopolskimi Igrzyskami Sportowymi Związków Zawodowych wydana została **jednodniówka „Samorządowca“**, zawierająca szczegółowe sprawozdanie z powyższych imprez.

W numerze 1 — 2 (20 — 21) Seria A. 1948 r. „Administracji i Samorządu na Ziemiach Odzyskanych“ znajdujemy następujące prace: Akty administracyjne w toku przekazywania nabywcom gospodarstw (działek) — dr Fr. Longchamps. O organizacji i zakresie działania komisji przy uwłaszczaniu nierolniczym — mgr J. Szyszczyński. Samorząd terytorialny w świetle nowego prawa cywilnego (III) — dr J. Hubert. Organizacja i zakres działania komisji kontroli społecznej — F. Dropiński. Obowiązki samorządu gminnego w myśl przepisów o sądach cywilnych — dr J. Kręglewski. To trzeba wiedzieć o Ziemiach Odzyskanych — dr A. Kl.

## Nowe wydawnictwa

### **PLANOWANIE TERENÓW ROLNICZYCH I OSIEDLI WIEJSKICH \*)**

Na treść książki składa się cykl referatów, wygłoszonych na kursie planowania terenów rolniczych i osiedli wiejskich, zorganizowanym przez Związek Mierniczych R.P.

Książka zawiera szereg artykułów dotyczących planowania przestrzennego, przebudowy ustroju rolnego, architektury i budownictwa wiejskiego, melioracji rolnych, zaopatrzenia osiedli wiejskich w wodę, elektryfikacji i radiofonizacji wsi, planowania osiedli wiejskich oraz innych prac związanych z racjonalną przebudową ustroju rolnego.

### **PRZEKSZTAŁCENIE STRUKTURY POWIERZCHNIOWEJ MIAST \*\*)**

Realizacja nowych założeń urbanistycznych, potrzeb samorządu, nowoczesnych urządzeń technicznych i sanitarnych miasta, to ustawiczna troska każdego samorządu miejskiego. Osoby interesujące się tymi zagadnieniami znajdą w tej książce cały szereg referatów omawiających zagadnienia struktury miast, zasady urbanistyki, zagadnienia polityki terenowej oraz przepisy prawa budowlanego w zastosowaniu do planowania osiedli.

T. II.

\*) Związek Mierniczych R. P. Zbiór referatów. Warszawa, 1948, str. 402.

\*\*\*) Związek Mierniczych R.P. Zbiór referatów, Warszawa, 1948, str. 402.

**Dodatek popularno-naukowy Nr. 13 Zielonego Sztandaru** z 13. XI. 1948 r. przynosi treść dwóch przemówień, wygłoszonych na Krajowej Konferencji działaczy administracyjnych i samorządowych S. L. a mianowicie „Rola czynnika administracyjnego w przebudowie wsi“ — przemówienie wygłoszone przez Wiceprezesa N. K. W. S. L. ob. Piotra Szymanka oraz „Rady narodowe wobec aktualnych zagadnień polityki wiejskiej“ — wyjątki z przemówienia Przewodniczącego WRN we Wrocławiu ob. Grochalskiego.

**Grudniowy numer „Samorządowca“ (Nr. 12)** poświęca zagadnieniom zjednoczenia klasy robotniczej i czynowi kongresowemu trzy pierwsze artykuły a mianowicie: „Kongres Klasy Robotniczej“ — artykuł wstępny A. Wendla, „Czyn przedkongresowy samorządowców“ i „Rezolucja — Depesza samorządowców m. Łodzi do wszystkich samorządowców“

Z ważniejszych dalszych artykułów zawartych w tym numerze należy wymienić; „Zmiany uposażeniowe w samorządzie terytorialnym“, „Deklaracja K.C.Z.Z. w sprawie jedności światowego ruchu zawodowego“ oraz „Akcja socjalna w życiu człowieka pracy“.

T. II.

### **DOC. DR WACŁAW BRZEZIŃSKI —**

### **PODSTAWY PRAWNE PLANOWANIA GOSPODARCZEGO I PRZESTRZENNEGO <sup>1)</sup>**

Zagadnienie planowania obok zapewnienia człowiekowi pracy realnego wpływu na funkcjonowanie aparatu publicznego jest jednym z konstytucyjnych zagadnień przebudowy nie tylko aparatu administracyjnego, ale i ustroju społecznego.

Problemy planowania nie są jednak łatwe, tak ze względu na nowość zagadnienia, jak ze względu na ich skomplikowanie, jak wreszcie i ze względu na wiązanie się planowania z wszystkimi omal gałęziami administracji. Ta konieczność popularyzacji zagadnienia planowania nakazuje ze specjalnym podkreśleniem sygnalizować nowe wydawnictwa z tego zakresu. Zwłaszcza jeśli są to wydawnictwa rzeczowo, gruntownie i jasno ujmujące przedstawioną materię, wyjaśniające kwestie planowania. Pracę prof. Brzezińskiego uznać należy za pożyteczną ze względu na rzeczowe ujęcie materii.

Praca prof. Brzezińskiego omawia dwa wielkie działy planowania: a) planowanie gospodarcze i finansowe, b) planowanie przestrzenne. Przedstawienie obu tych działów jest dokonane na podstawie obowiązujących przepisów. W ten sposób opracowanie może służyć również jako podręczne źródło wyjaśnienia praktycznych wątpliwości związanych z działalnością planowania.

Po szczegółowym omówieniu i zestawieniu odnoszących się do planowania przepisów prawnych, autor zamyka pracę syntezą stwierdzając, że planowanie gospodarcze i planowanie przestrzenne są to dwie strony tego samego zagadnienia. Planowanie gospodarcze ustala cele gospodarki narodowej, wskazuje środki do realizacji tych celów i rozkłada tę realizację w czasie, planowanie przestrzenne rozkłada zaś to samo zagadnienie w przestrzeni.

<sup>1)</sup> Wydawnictwo Gebethner i Wolff — str. 96.

## Wiadomości urzędowe

### INSTRUKCJA W SPRAWIE ZRÓWNOWAŻENIA BUDŻETÓW NA R. 1949

Elementarnym warunkiem prawidłowej gospodarki publicznej jest ścisła równowaga wydatków i dochodów budżetowych. Warunek ten, obowiązujący we wszelkich systemach gospodarki planowej, jest jeszcze ważniejszy w systemie gospodarki planowej, albowiem nierównoważony budżet nie jest w ogóle realnym planem finansowym, który mógłby stanowić podstawę gospodarowania.

Tymczasem, jak wykazuje analiza zestawień budżetowych na rok 1949, uchwalone i zatwierdzone budżety w znacznie przeważającej liczbie przypadków utrzymują jedynie równowagę pozorną, wskutek czego nie mogą być uważane za realne plany finansowe.

Dzieje się to z dwóch głównych powodów. Mianowicie:

1-0 — Preliminując wydatki liczne związki samorządowe nie liczyły się zupełnie z koniecznością zachowania niezbędnej proporcji między wydatkami a dochodami własnymi i zaprojektowały pokrycie wydatków dotacją z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego w wysokości nieraz fantastycznej. W rezultacie suma preliminowanych w budżetach dotacji z S.F.W. przekracza znacznie realne możliwości Funduszu.

2-0 — Z dniem 1 stycznia 1949 r. wszedł w życie nowy system płac, powodując poważny wzrost wydatków personalnych. Ten stan rzeczy zmusza do podjęcia energicznych środków, zmierzających do zapewnienia równowagi budżetowej w gospodarce w r. 1949.

Prezydium wojewódzkich rad narodowych otrzymują jednocześnie zawiadomienie o globalnych sumach dotacji z Funduszu, jakie będą mogły być przyznane w r. 1949 dla wszystkich związków samorządowych w danym województwie i są zobowiązane do przedłożenia projektu podziału tych sum między poszczególne kategorie związków samorządowych na swoim terenie. Wspomniane limity dotacji mają służyć na pokrycie niedoborów budżetowych ze wszelkich tytułów. Dodatkowe dotacje na pokrycie niedoborów z tytułów specjalnych (np. deficytów przedsiębiorstw, wzrostu wydatków na płace) nie są w r. 1949 przewidywane.

W celu zrównoważenia budżetów, które okażą się nierównoważone i dostosowaniu dotacji z S.F.W. do poziomu rzeczywistych możliwości Funduszu, należy przeprowadzić gruntowną rewizję uchwalonych budżetów zarówno po stronie dochodów jak i wydatków.

Przy przeprowadzaniu rewizji budżetów należy się stosować do następujących wytycznych, ustalonych przez Radę Państwa po porozumieniu się z Ministrami Administracji Publicznej i Skarbu.

- I. Przy dokonywaniu rewizji dochodów należy:
  - 1) Wykorzystać wszystkie dostępne źródła dochodów.
  - 2) Ujawnić w dochodach budżetowych wszelkiego rodzaju ukryte rezerwy, polegające na świadomie zbyt niskim oszacowaniu dochodów własnych.
  - 3) Przewidzieć zwiększone dochody z podatku od nieruchomości i z podatku od lokali, jako następstwo częściowego podniesienia czynszów za lokale. Stopień wzrostu dochodów z tych źródeł nie mógł być znany w chwili ustalenia budżetów i dlatego nie został uwzględniony w preliminarzach dochodów.

- 4) Przy szacowaniu dochodów z podatku gruntowego uwzględnić zwiększenie się obszaru gruntów podlegających opodatkowaniu na terenach stopniowo zagospodarowywanych.

- 5) Uwzględnić zwiększoną rentowność przedsiębiorstw wskutek zmiany taryf.

- 6) Wziąć pod uwagę zwiększoną wydajność dotychczasowych źródeł dochodowych, którą należy osiągnąć przez maksymalne usprawnienie czynności wymiaru, poboru i egzekucji.

II. Przy rewizji strony wydatkowej budżetów należy przestrzegać następujących wytycznych:

- 1) Obowiązujący od 1 stycznia 1949 r. nowy system płac, podnosząc i ujednolicając uposażenia w całym aparacie państwowym, wyklucza równocześnie wszelkie świadczenia pozaustawowe, które dotychczas były stosowane w samorządzie na szeroką skalę. Ten nowy system, a w szczególności niedopuszczalność innych świadczeń, nieprzewidzianych w ustalonych normach, musi być przestrzegany z całą bezwzględnością pod odpowiedzialnością prezydium rad narodowych, ich organów wykonawczych oraz kierowniczych pracowników samorządowych. Wszelkie próby niezastosowania się lub obejścia obowiązujących zasad będą traktowane nie tylko jako przewinienia służbowe, lecz również jako szkodnictwo gospodarcze.

- 2) Ilość personelu administracyjnego, opłacanego zarówno z budżetów administracyjnych, jak również z budżetów zakładów i przedsiębiorstw musi ulec bezwzględnej redukcji. W tym celu Kancelaria Rady Państwa ustali i zakomunikuje Prezydium W.R.N. globalną liczbę etatów pracowniczych, opłacanych z budżetów administracyjnych, która musi być zredukowana na terenie danego województwa. Prezydium W.R.N. przy współudziale organów wykonawczych rozłoży ten kontyngent na jednostki samorządowe swojego terenu i dopilnują przeprowadzenia redukcji. Stan faktyczny winien być doprowadzony do odpowiedniej normy najpóźniej na 1 maja 1949 r. W tym celu już w styczniu br. należy przedsięwziąć wszystkie kroki, potrzebne do rozwiązania stosunku służbowego z pracownikami, podlegającymi redukcji.

- 3) Wydatki personalne należy zapreliminować w przewidzianych budżetach ściśle według nowego systemu płac usuwając bezwzględnie wszelkie kredyty na świadczenia pozaustawowe i inne luzy budżetowe oraz uwzględniając redukcję personelu przeprowadzoną zgodnie z pkt. 2.

- 4) Należy maksymalnie zredukować koszty własne przedsiębiorstw i zakładów przez racjonalizację ich organizacji i zwiększenie wydajności pracy metodami, stosowanymi już na szeroką skalę w przedsiębiorstwach państwowych.

- 5) Wydatki administracyjno-rzeczowe, a zwłaszcza na środki lokomocji, wszelkiego rodzaju reprezentacje i utrzymanie biur, należy poddać maksymalnej redukcji. Normy wydatków rzeczowych, podane w instrukcji budżetowej, mają charakter maksymalny i dlatego nie należy do nich automatycznie dociągać przewidywanych wydatków.

- 6) W związku z nową regulacją opłat szpitalnych, która nastąpiła od dnia 1 stycznia 1949 r. należy poddać

rewizji przewidywane w budżetach dopłaty do zakładów leczniczych z tytułu niedoborów, które w zasadzie powinny zniknąć, albowiem nowe normy opłat pokryją całkowicie koszty własne szpitali. Z drugiej strony należy uwzględnić pewne zwiększenie wydatków na pokrywanie kosztów leczenia ubogich chorych, jako następstwo podniesienia opłat szpitalnych.

7) W następstwie nowej regulacji taryf w przedsiębiorstwach samorządowych w zasadzie powinny zniknąć z budżetów wydatki na pokrycie deficytów przedsiębiorstw z wyjątkiem ewentualnych deficytów wodociągów, kanalizacji i zakładów oczyszczania miasta.

8) Z budżetów zwyczajnych należy usunąć wydatki o charakterze inwestycyjnym, które mogą być uwzględniane jedynie w budżetach nadzwyczajnych. Dopuszczalne są tylko takie inwestycje, które zostały ogłoszone i przyjęte do państwowego planu inwestycyjnego.

9) Redukując wydatki w poszczególnych działach budżetu w celu osiągnięcia ogólnej równowagi budżetowej, należy stosować rygorystycznie podstawowe zasady gospodarki publicznej, a mianowicie:

a) zachować odpowiednią proporcję między projektowanymi wydatkami z jednej i dochodami z własnych źródeł związku samorządowego z drugiej strony,

b) projektować tylko takie przedsięwzięcia i w takich rozmiarach, które w tych rozmiarach mogą być rzeczywiście w całości wykonane w ciągu roku budżetowego zarówno ze względów finansowych, jako też ze wszystkich innych względów, jak np. materiał przy robotach drogowych i innych, personel fachowy przy przedsięwzięciach zdrowotnych itp.

c) w tych działach, w których jest konieczna dalsza rozbudowa gospodarki komunalnej ze względu na dotychczas zbyt niski poziom zaspokajania potrzeb — dbać o należytą stopniowość rozbudowy gospodarki i wykluczyć wszelkie gwałtowne skoki, nieproporcjonalne do rozmiarów gospodarki i wydatków budżetowych roku poprzedniego.

10) Wobec konieczności redukcji wydatków, nie znajdujących pokrycia w dochodach, należy jeszcze raz szczególnie zrewidować wszystkie pozycje subwencyjne i rygorystycznie zastosować się do instrukcji budżetowej Kancelarii Rady Państwa w tym względzie.

11) Przy rewizji wydatków na rolnictwo, oświatę oraz kulturę i sztukę należy się zastosować do nowych instrukcji Kancelarii Rady Państwa, normujących działalność związków samorządowych na tych polach (instrukcja w sprawie rolnictwa z 30 grudnia 1948 r. L.VIII/1924/48, w sprawie stypendiów dla uczniów szkół rolniczych z 30 grudnia 1948 r. L.VIII/1683/48, w sprawie kultury i sztuki z 30 grudnia 1948 r. L.VIII/1874/48, instrukcja w sprawie oświaty wydana będzie w dniach najbliższych. W związku z tym należy w miarę możliwości wycofywać się z akcji które w myśl wspomnianych instrukcji w zasadzie nie należą do samorządu.

12) W wydatkach na opiekę społeczną należy przeprowadzić jak najdalej posunięte redukcje wszelkich niekoniecznych wydatków, a zwłaszcza w opiece otwartej nad dorosłymi.

13) Rewizję budżetów należy przeprowadzić w takim czasie, ażeby przerobione budżety wszystkich związków samorządowych były uchwalone i zatwierdzone w ciągu stycznia i lutego 1949 r. Prezydium Woj. R.N. przedłożą Kancelarii Rady Państwa do dnia 5 marca 1949 r. zesta-

wienia zatwierdzonych budżetów według wzorów, obowiązujących w stosunku do pierwotnych budżetów na rok 1949. Szczegółowe sprawozdania z przeprowadzonej redukcji personelu administracyjnego złożą Prezydium W.R.N. osobno według specjalnego wzoru, który będzie przesłany dodatkowo.

## O K Ó L N I K Nr 72

### w sprawie stypendiów dla uczniów liceów rolniczych

W związku z koniecznością szybkiego wzmoczenia produkcji rolnej i stopniowej przebudowy struktury gospodarki rolnej zachodzi potrzeba szkolenia wielkiej ilości sił fachowych do pracy w rolnictwie

Jako zagadnienie najistotniejsze należy postawić kształcenie w liceach rolniczych, ponieważ szkoły tego typu dają pracowników czynnych bezpośrednio w terenie, których brak najsilniej się odczuwa oraz ze względu na stosunkową taniość tego rodzaju kształcenia. Według ustalonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych nomenklatury za licea uważa się zarówno dotychczasowe gimnazja, jak i licea dotychczasowego typu.

Młodzież kształcąca się w liceach rolniczych powinna być rekrutowana przede wszystkim ze środowiska robotników i chłopów mało- i średniorolnych, a więc z elementu ekonomicznie słabego, a jednocześnie klasowo najbardziej wartościowego.

Tej młodzieży winny przyjąć z pomocą rady narodowe, przewidując w budżetach związków samorządowych odpowiednie kwoty na stypendia w liceach rolniczych.

Kandydatów na stypendystów ustalają gminne rady narodowe przy pomocy czynników społecznych i oświatowych, czynnych na polu rolnictwa. Przy wyborze kandydatów należy wziąć pod uwagę zarówno młodzież kształcąca się już w liceach rolniczych, jak również młodzież z terenu tych gmin, z których dotychczas nie ma uczniów w liceach rolniczych.

Stypendyści podpisują zobowiązania zgodnie z instrukcją w sprawie przyznania stypendiów uczniom szkół rolniczych, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych Nr. 25 z 1948 r.

W każdym budżecie gminy wiejskiej, już na rok 1949 winien być przewidziany kredyt przynajmniej na jedno stypendium, w liceum rolniczym. Wysokość stypendium przeznaczonego na pokrycie kosztów utrzymania w internacie szkolnym wynosi 3.000 zł miesięcznie. W latach następnych przybywać powinien corocznie jeden nowy stypendysta, poza tym dotychczasowi stypendyści winni być dotowani aż do ukończenia szkoły. W ten sposób poczynając od trzeciego roku będzie po trzech stypendystów z każdej gminy, którą to liczbę należy uznać za normalną.

Po wytypowaniu stypendystów zarządy gminne prześlą dyrekcjom liceów rolniczych nazwiska stypendystów i z góry przed 1-szym każdego miesiąca będą przekazywać raty stypendialne, przy czym Kancelaria Rady Państwa kładzie specjalny nacisk na punktualne przekazywanie rat stypendialnych.



Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych poda do wiadomości zarządów gmin w terminie do dnia 15 stycznia 1949 r. wykaz liceów rolniczych trzyletnich, do których będą kierowani stypendyści gmin, nieuczęszczający dotąd do liceów rolniczych. Do liceów tych będzie przyjmowana wyróżniająca się zdolnościami młodzież z ukończonymi 7-klasami szkoły podstawowej (powszechnej), bądź też młodzież o wybitnych zdolnościach ze szkół przysposobienia rolniczego lub średnich szkół rolniczych.

Gdyby stan finansowy gminy wiejskiej nie pozwalał na wstawienie do budżetu gminy odpowiedniej kwoty na stypendium, to wówczas gminę winien wyręczyć powiatowy związek samorządowy, wstawiając do swego budżetu potrzebne na ten cel kredyty. Powiatowym związkom samorządowym, które by nie mogły podolać tym ciężarom, przyjdą z pomocą wojewódzkie związki samorządowe.

Koszty całej akcji stypendialnej, o której mowa w niniejszym okólniku, winny być pokryte w ramach budżetów, przewidzianych na rok 1949, t. j. bez podwyższenia preliminowanych sum globalnych przez ewentualną zmianę przeznaczenia wydatków w dziale X budżetów zgodnie z instrukcją Kancelarii Rady Państwa z dnia 30 grudnia 1948 r. w sprawie działalności samorządu na polu rolnictwa.

Kancelaria Rady Państwa przywiązuje dużą wagę do terminowego wykonania akcji stypendialnej dla uczniów w liceach rolniczych i prosi prezydta wojewódzkich rad narodowych o nadesłanie w terminie do 31 stycznia 1949 r. zestawienia stypendystów oraz środowiska socjalnego, z którego rekrutują się stypendyści.

### OKÓLNİK Nr 73

#### w sprawie instrukcji działalności samorządu na polu kultury i sztuki.

W związku z dalszym porządkowaniem zakresu działania samorządu, Rada Państwa zaaprobowała następujące wytyczne w dziedzinie kultury i sztuki, ustalone z właściwymi czynnikami rządowymi.

I. Zakładanie i prowadzenie muzeów, z wyjątkiem miejskich muzeów o charakterze wyłącznie lokalnie historycznym, należy do Państwa. Wszystkie muzea samorządowe, nie odpowiadające temu wyjątkowemu charakterowi, będą przejęte przez Państwo najpóźniej z dniem 1 stycznia 1950 roku.

Zaznacza się, że muzea historyczne, które mogą prowadzić w drodze wyjątku poszczególne miasta, mogą być poświęcone wyłącznie historii miasta.

II. Zawodowe teatry, opery i filharmonie zakłada i prowadzi Państwo. Istniejące w tej chwili samorządowe przedsięwzięcia tego rodzaju będą przejęte przez Ministerstwo Kultury i Sztuki najpóźniej z dniem 1 stycznia 1950 roku.

III. Szkoły artystyczne zakłada i prowadzi Państwo. Samorządowe szkoły tego typu będą przejęte przez Ministerstwo Kultury i Sztuki najpóźniej z dniem 1 stycznia 1950 roku.

IV. Zachodzi ewentualność, że niektóre muzea samorządowe, zwłaszcza posiadające większe znacze-

nie ze stanowiska ogólnopaństwowego, zawodowe teatry, opery, filharmonie oraz szkoły artystyczne — będą mogły być przejęte przez Ministerstwo Kultury i Sztuki już w ciągu roku 1949. W tych przypadkach związki samorządowe, które preliminowały wydatki na te cele w budżetach na rok 1949, powinny przekazać Ministerstwu Kultury preliminowane sumy względnie — zależnie od czasu przejęcia — odpowiednią ich część albo też, na podstawie porozumienia z organami Ministerstwa Kultury i Sztuki ponosić do końca 1949 roku odpowiednie wydatki w granicach kredytów budżetowych.

Poczynając od 1 stycznia 1950 roku z budżetów samorządowych winny zniknąć wszelkie wydatki na muzea, zawodowe teatry, opery, filharmonie oraz szkoły artystyczne.

V. Samorządowe muzea, zawodowe teatry, opery, filharmonie oraz szkoły artystyczne winny być przekazane Państwu wraz z całym majątkiem nieruchomym i ruchomym, użytkowanym przez te urządzenia (nieruchomości, pomieszczenia, składy, inwentarz zabytkowy i użytkowy, rekwizyty teatralne, urządzenia i warsztaty szkolne itd.). Majątek ten przechodzi nieodpłatnie na rzecz Skarbu Państwa. Żadne rozrachunki majątkowe między samorządem a Państwem z tytułu przekazania nie powinny mieć miejsca.

VI. Organa tych jednostek samorządu, które prowadzą urządzenia, podlegające przekazaniu Ministerstwu Kultury i Sztuki, nie powinny czekać biernie na przejęcie tych urządzeń, lecz same muszą wystąpić z inicjatywą i w porozumieniu z właściwymi organami Ministerstwa ustalić czas i tryb przejęcia.

VII. Właściwym polem działalności samorządu na polu kultury i sztuki jest upowszechnienie kultury na danym terenie. W tym celu samorząd winien zakładać i prowadzić świetlice i domy ludowe oraz popierać materialnie i moralnie tudzież brać udział w organizowaniu teatrów amatorskich, orkiestr, chórów ludowych itp. imprez.

VIII. Samorząd powinien roztoczyć szczególną opiekę nad miejscami straceń i pomnikami męczeństwa przez zabezpieczenie nieupamiętnionych jeszcze miejsc straceń i konserwowanie pomników.

Komunikując o powyższym Kancelaria Rady Państwa wzywa prezydta rad narodowych, aby niniejsze wytyczne w miarę możliwości znalazły już uwzględnienie przy rewizji budżetów samorządowych na rok 1949 i żeby zostały zastosowane w całej pełni w budżetach na rok 1950.

### OKÓLNİK Nr 74

#### w sprawie instrukcji działalności samorządu na polu popierania rolnictwa.

Przegląd budżetów na rok 1949 dowodzi, że działalność samorządu na polu popierania rolnictwa rozwija się nadal przypadkowo i chaotycznie. Ponieważ stan taki przeczy zasadom gospodarki planowej i nie godzi się z państwowym programem wzmocnienia produkcji rolnej i przebudowy struktury rolnictwa, Rada Państwa zaaprobowała następujące

wytyczne, ustalone w porozumieniu z właściwymi czynnikami rządowymi.

1. Udział samorządu w akcji popierania rolnictwa powinien się koncentrować na trzech głównych kierunkach, a mianowicie:

- a) popieranie oświaty rolniczej,
- b) popieranie produkcji zwierzęcej i
- c) popieranie melioracji rolnych.

2. W zakresie popierania oświaty rolniczej samorząd powinien:

a) ponosić koszty rzeczowe szkół przysposobienia rolniczego, opartych w większości o szkoły podstawowe (powszechne), w postaci dodatkowych wydatków na zaspokojenie rzeczowych potrzeb szkoły (utrzymanie lokalu, opał, światło itp.); funkcja ta z natury rzeczy przypada gminom;

b) ponosić koszty rzeczowe 2-letnich średnich szkół rolniczych (lokal, opał, światło itp.) analogicznie do udziału samorządu w utrzymaniu szkolnictwa podstawowego, przy czym funkcja ta przypada powiatowemu związkowi samorządowym;

c) popierać kształcenie biedoty chłopskiej w rolniczych liceach (dotychczasowe gimnazja i licea) przez udzielanie stypendiów (szczegółowe wytyczne w tej sprawie ustala osobna instrukcja Kancelarii Rady Państwa).

Natomiast zakładanie i utrzymywanie rolniczych szkół typu licealnego (gimnazjów i liceów) należy całkowicie do Państwa.

3. W zakresie popierania produkcji zwierzęcej samorząd powinien się skoncentrować głównie na udziale w zakupie i rozprowadzaniu rozplodników, zgodnie z obowiązującymi przepisami, ze szczególnym uwzględnieniem szkół rolniczych oraz brać udział w utrzymaniu stacji kopulacyjnych.

Organizowanie i prowadzenie akcji hodowlano-weterynaryjnej (lecznice i przychodnie weterynaryjne, szczepienia ochronne itp.) przejmują na siebie całkowicie Państwo.

4. W zakresie popierania melioracji rolnych:

a) powiatowe związki samorządowe przy pomocy gmin winny konserwować istniejące urządzenia melioracyjne;

b) gminy przy pomocy organizacyjnej i finansowej powiatowych związków samorządowych i w oparciu o maksymalną mobilizację szarwarku prowadzić będą systematycznie nowe melioracje rolne ze szczególnym uwzględnieniem zmeliorowania i zagospodarowania łąk i pastwisk, przy czym organa Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych opracują szczegółowy program techniczny, prowadzić będą nadzór techniczny i przeszkolą niezbędny personel.

5. Przystawienie gospodarki samorządowej w zakresie popierania rolnictwa z obecnego chaosu i przypadkowości na planowe realizowanie zadań w trzech głównych zaznaczonych wyżej kierunkach winno nastąpić już w roku 1949 i stosownie do tego

uchwalone już budżety samorządowe winny ulec przebudowie. W tym celu:

a) przeznaczenie przewidzianych w budżetach wydatków winno ulec w miarę możliwości zmianie, a zwłaszcza wydatków subwencyjnych i o niesprecyzowanym przeznaczeniu;

b) z akcji, nieodpowiadających wymienionym wyżej trzem głównym kierunkom działalności, samorządy powinny się w miarę możliwości już obecnie wycofywać w ścisłym porozumieniu z terenowymi organami Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, bacznie jednak, ażeby konieczne agendy nie były porzucone zanim ich nie przejmie czynnik do tego powołany.

6. W wypadkach, kiedy poszczególne związki samorządowe prowadzą urządzenia, które w myśl powyższych wytycznych należeć powinny do Państwa, a nie do samorządu (np. licea rolnicze, lecznice i przychodnie weterynaryjne itp.), organa tych związków winny niezwłocznie wystąpić z inicjatywą przejęcia tych urządzeń przez Państwo. Jeżeli przejęcie tych urządzeń nie byłoby możliwe w ciągu roku ze względów budżetowych, należy mimo to starać się o przekazanie ich Państwu, godząc się w ostateczności na ponoszenie na cel tych urządzeń przewidzianych w budżecie wydatków aż do końca roku budżetowego. O ewentualnych trudnościach w tej mierze należy natychmiast zawiadamiać Kancelarię Rady Państwa.

7. W innych akcjach zmierzających do rozwoju i przebudowy rolnictwa, a nie prowadzonych i nie finansowanych bezpośrednio przez samorząd, rady narodowe i ich organa wykonawcze i pomocnicze winny brać żywy i intensywny udział jako czynnik mobilizujący aktywne siły społeczne wokół poszczególnych przedsięwzięć.

Komunikując o powyższym, Kancelaria Rady Państwa zwraca równocześnie uwagę, że ze względu na brak pokrycia przewidywane w budżetach na rok 1949 wydatki będą musiały ulec bardzo daleko idącej kompresji, która będzie musiała objąć wszystkie działy budżetu. Konieczność kompresji należy mieć na uwadze również przy przebudowie przewidywanych wydatków na cele rolnicze, które należy ściśnić do bezwzględnie koniecznych i dających pełne gwarancje racjonalnego wykonania, trzymając się granic powyższych wytycznych.

## OKÓLNİK Nr 1

### w sprawie organizacji biur rad narodowych

Kancelaria Rady Państwa podaje do wiadomości i ścisłego wykonania treść uchwały Rady Państwa Nr. 4/49 z dnia 7 stycznia 1949 r.

„Rada Państwa akceptuje poniższe zasady organizacji biur rad narodowych i zaleca prezydentom rad narodowych dostosowanie do nich organizacji swych biur w terminie do 1 maja 1949 r.“

### Zasady organizacji biur rad narodowych.

#### I. Postanowienia ogólne.

1. Gminne rady narodowe oraz miejskie rady narodowe w miastach niewydzielonych obsługiwa-

ne są całkowicie przez biura zarządów gminnych względnie miejskich. Nadzór nad czynnościami biur zarządów gminnych względnie miejskich w zakresie obsługi rad narodowych sprawuje przewodniczący rady narodowej za pośrednictwem wójta wzgl. burmistrza.

2. W miastach niewydziałonych ponad 15 tys. mieszkańców obsługa M.R.N. może być wyjątkowo powierzona osobnym biurom rad narodowych za zgodą Kancelarii Rady Państwa w każdym poszczególnym wypadku.

3. W miastach wydzielonych oraz w powiatowych związkach samorządowych rada narodowa może poruczyć całkowicie obsługę swoich potrzeb biurowi zarządu miejskiego względnie wydziałowi powiatowemu i starostwa, albo powołać osobne biuro rady narodowej. W pierwszym przypadku nadzór nad czynnościami biura zarządu miejskiego wzgl. wydziału powiatowego i starostwa w zakresie obsługi rady narodowej sprawuje przewodniczący rady za pośrednictwem prezydenta miasta.

4. W przypadku, gdy zgodnie z punktem poprzednim cała obsługa powiatowej rady narodowej zostanie powierzona biurowi wydziału powiatowego i starostwa, bezpośrednio przy prezydium powiatowej rady narodowej winien być czynny inspektor zgodnie z okólnikiem Kancelarii Rady Państwa Nr 20 z 11.III.1948 r.

5. Obsługa wojewódzkich rad narodowych należy do biur wojewódzkich rad narodowych przy współdziałaniu urzędów wojewódzkich.

6. We wszystkich przypadkach, w których obsługa rad narodowych należy do osobnych biur, winien być przeprowadzony ścisły i wykluczający wszelkie dublowanie podział czynności między biurowi rady narodowej z jednej i biuro organu wykonawczego z drugiej strony. Jako naczelną zasadę, obowiązującą w tym względzie, należy przyjąć, że w zakresie **gospodarki samorządowej** radę obsługuje bezpośrednio aparat urzędniczy organu wykonawczego, natomiast osobne biuro rady spełnia czynności techniczne, związane z samym funkcjonowaniem rady, jej prezydium i komisji (posiedzenia, protokoły itp.) tudzież opracowuje merytorycznie te sprawy, należące do kompetencji rady, które wykraczają poza zakres gospodarki samorządowej.

7. Zakres działania osobnych biur rad narodowych jest w szczególności następujący:

- a) Wykonywanie wszystkich czynności, związanych z posiedzeniami rad narodowych, ich prezydiów i komisji, w tej liczbie także prowadzenie protokołów, ewidencji uchwał, związanej z tym korespondencji itp.
- b) Zbieranie materiałów w sprawach, będących przedmiotem prac rady, prezydium i komisji.
- c) Opracowywanie wszelkich spraw, należących do kompetencji rad narodowych lub ich prezydiów, a nie wchodzących w zakres działania samorządu terytorialnego (komisje kwalifi-

fikacyjne, sprawy kontroli społecznej, społecznej kontroli cen itp.).

- d) Załatwianie całej korespondencji, prowadzonej w imieniu prezydium rady.

Do zakresu działania biur powiatowych i wojewódzkich rad narodowych należy ponadto:

- e) Kontrola faktyczna i instrukcyjna organizacji i działalności rad narodowych niższych stopni i składanie sprawozdań i wniosków prezydium wojewódzkiej względnie powiatowej rady narodowej.

8. Sprawy, należące do wojewódzkich i powiatowych rad narodowych jako organów stanowiących samorządu terytorialnego (np. budżet, sprawozdania, uchwały w poszczególnych sprawach itd.), jak również sprawy, należące do prezydiów wojewódzkich i powiatowych rad narodowych, jako organów nadzoru nad samorządem terytorialnym niższych stopni (np. zatwierdzanie budżetu, zatwierdzanie uchwał w poszczególnych sprawach, opiniowanie wniosków w sprawie Samorządowego Funduszu Wyrównawczego) opracowują i przedstawiają radom względnie ich prezydiom i komisjom za pośrednictwem swoich przełożonych — w powiatach biura wydziałów powiatowych i starostwa, a w województwach urzędy wojewódzkie.

9. W miastach, w których istnieją osobne biura rad narodowych, sprawy należące do kompetencji rad, jako organów stanowiących samorządu miejskiego, opracowują i przedstawiają radom względnie ich prezydiom i komisjom biura zarządów miejskich za pośrednictwem swoich przełożonych.

10. W przypadkach przewidzianych w pkt. 8 i 9, biura rad narodowych pełnią, w miarę potrzeby, jedynie funkcje technicznego łącznika.

## II. Organizacja wewnętrzna biur rad narodowych.

11. Pracowników biura rady narodowej powołuje prezydium rady, które może przelać swoje uprawnienia w tym zakresie w części lub w całości na przewodniczącego rady.

12. Bezpośrednim kierownikiem wszystkich prac biura rady narodowej jest przewodniczący rady lub osobny kierownik biura, któremu podlegają wszyscy pracownicy biura.

13. W skład biura rady w biurach wojewódzkich i powiatowych rad narodowych wchodzi również inspektorzy rad narodowych.

Podział czynności między pracownikami biura ustala przewodniczący rady lub kierownik biura.

14. Nadzór nad czynnościami biura sprawuje w każdym razie w imieniu prezydium przewodniczący rady, któremu bezpośrednio podlega kierownik biura, a za jego pośrednictwem wszyscy pracownicy biura.

15. Przewodniczący rady czuwa za pośrednictwem wojewody, starosty, względnie prezydenta miasta nad należytym wykonaniem czynności przez urzędy wojewódzkie, biura wydziałów powiatowych i starostwa względnie biura zarządu miejskiego w zakresie przewidzianym w pkt. 7 i 8.

## **Przegląd ustawodawstwa**

W okresie sprawozdawczym ukazały się następujące Nr. Nr. Dziennika Ustaw R.P.: 57 do 63 za 1948 r. oraz 1 i 2 z 1949 r. Dziennik Ustaw Nr. 57/48 zawiera następujące ustawy:

z dn. 18 listopada 1948 r. o zmianie dekretu z dn. 28 października 1947 r. o dochodzeniu roszczeń z weksli wystawionych przed dniem 9 maja 1945 r. Ustawa przewiduje, że o ile do dnia 25 sierpnia 1939 r. roszczenia z wyżej wymienionych weksli nie uległy przedawnieniu, to bieg przedawnienia roszczeń z tych weksli przewidziany w art. 70 prawa wekslowego rozpoczyna się dnia 1 stycznia 1948 r. O ile uprawnionymi z weksli są osoby prawa publicznego, to bieg przedawnienia rozpoczyna się dnia 1 stycznia 1950 r. (poz. 451);

z dn. 18 listopada 1948 r. o zmianie dekretu z dnia 24 stycznia 1946 r. o przenieszeniu i zwalnianiu notariuszów oraz o powierzeniu pełnienia obowiązków notariuszów sędziom i prokuratorom w okresie przejściowym. Ustawa ta przedłuża uprawnienia Ministra Sprawiedliwości do dnia 31 grudnia 1949 r. w zakresie przenoszenia notariuszów do innych miejscowości bez ich zgody, oraz powierzenia sędziom i prokuratorom pełnienie obowiązków notariusza. (poz. 452);

z dn. 18 listopada 1948 r. o zmianie dekretu z dnia 13 września 1946 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego osób narodowości niemieckiej. Ustawa ta ustala, że wymieniony dekret traci moc obowiązującą z dniem 31 grudnia 1949 r. (poz. 453);

z dn. 18 listopada 1948 r. o zmianie organizacji i zakresie działania urzędów likwidacyjnych. Wymieniona ustawa znosi Główny Urząd Likwidacyjny, ustanawia okręgowe i rejonowe urzędy likwidacyjne, a uprawnienia Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego przenosi do M.in. Skarbu, któremu podlegają okręgowe i rejonowe urzędy likwidacyjne (poz. 454);

z dn. 18 listopada 1948 r. o zasiłkach niektórych kategorii funkcjonariuszów skarbowych. (poz. 455);

z dn. 18 listopada 1948 r. o przejściu na własność Państwa niektórych lasów i gruntów samorządowych. Wymieniona ustawa stanowi, że lasy i grunty leśne stanowiące własność związków samorządu terytorialnego przechodzą z mocy samego prawa na własność Państwa. Wyjątek od tej zasady stanowią lasy i inne grunty znajdujące się w granicach administracyjnych miast, bądź znajdujące się poza tymi granicami, jeżeli w planach zagospodarowania przestrzennego są przeznaczone na zaspokojenie potrzeb zdrowotnych i kultury społecznej ludności miast, ośrodków przemysłowych oraz uzdrowisk. (poz. 456);

z dn. 18 listopada 1948 r. o dodatkowych kredytach budżetowych na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1948 r. (poz. 457);

Dziennik Ustaw Nr. 58/48 zawiera następujące ustawy:

Pod poz. 458 do 460 o ratyfikacji umów międzynarodowych.

Pod poz. 461 — z dnia 18 listopada 1948 r. o pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi. Wymieniona ustawa ustanowiła obowiązek sąsiedzkiej pomocy przy odbudowie wsi, obejmujący dostarczenie dla tego celu środków transportowych w postaci wozów z końmi i obsługą, bądź tylko koni albo wozów, lub też samochodów ciężarowych. Wymienione

środki transportowe mają być używane do przewozu materiałów budowlanych lub pracowników zatrudnionych przy budowie. Obowiązanymi do udzielenia pomocy są posiadacze gospodarstw rolnych zaopatrzeni w wyżej wymienione środki transportowe. Plan udzielania pomocy przy odbudowie wsi na wniosek osób zainteresowanych lub na podstawie zgłoszeń architekta powiatowego i wniosku zarządu gminnego układa prezydium gminnej rady narodowej. Wymieniony plan ustala powiatowa rada narodowa, o ile obowiązek pomocy ma być rozszerzony na więcej niż jedną gminę. Wojewódzka rada narodowa ustala wytyczne w sprawie układania gminnych planów sąsiedzkiej pomocy przy odbudowie wsi.

Pod poz. 462 — z dn. 18 listopada 1948 r. o produkcji win, moszadz winnych i miodów pitnych oraz o obrocie tymi produktami.

Poza tym w Nr. 58/48 D.U.R.P. znajdują się rozporządzenia wykonawcze właściwych ministrów w zakresie administracji szkolnej oraz organizacji sądownictwa.

Dziennik Ustaw Nr. 59/48 zawiera pod pozycjami 468 i 469 rozporządzenia Ministra Skarbu w sprawie wykonania dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o podatku od nabycia praw majątkowych oraz dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o opłacie skarbowej.

Dziennik Ustaw Nr. 60/48 pod pozycjami od 470 do 476 zawiera szereg rozporządzeń wykonawczych właściwych ministrów w zakresie spraw administracyjnych, skarbowych oraz zaopatrzenia.

Dziennik Ustaw Nr. 61/48 pod pozycją 477 zawiera umowę międzynarodową o Konstytucji Światowej Organizacji Zdrowia, a pod poz. 478 oświadczenie rządowe w sprawie ratyfikacji tej umowy.

Dziennik Ustaw Nr. 62/48 pod pozycjami 481 do 491 zawiera rozporządzenie wykonawcze w zakresie spraw oświatowych, administracji, wymiaru sprawiedliwości oraz spraw skarbowych. Z tych ostatnich donioślejsze znaczenie ma rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 grudnia 1948 r. o organizacji i zakresie działania komisji odwoławczych przy izbach skarbowych. W składzie wymienionych komisji przewidziany jest udział przedstawicieli wojewódzkich rad narodowych.

Dziennik Ustaw Nr. 63/48 pod poz. 494 zawiera ustawę z dnia 18 listopada 1948 r. o dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych. Ustawa przewiduje zasadę, że zamówienia na dostawy, usługi i roboty powinny być udzielane przedsiębiorstwom państwowym, samorządowym i państwowo-spółdzielczym. Przedsiębiorstwom prywatnym zamówienia mogą być udzielane tylko wtedy, jeżeli przedmiot zamówienia nie jest objęty działalnością przedsiębiorstw sektorów publicznych albo, jeżeli te przedsiębiorstwa nie podejmą się wykonania zamówienia w ilości i terminach koniecznych dla zamawiającego. Przedsiębiorstwom sektorów publicznych zamówień udziela się w trybie bezprzetargowym, wszystkim innym w zasadzie w drodze pisemnego przetargu nieograniczonego.

Dziennik Ustaw Nr. 1 z 1949 r. zawiera ustawy:

Pod poz. 1 — z dnia 30 grudnia 1948 r. o prowizorium budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 marca 1949 r.

Pod poz. 2 — z dnia 30 grudnia 1948 r. o poborze rekruta.

Dziennik Ustaw Nr. 2 z 1949 r. zawiera tylko umowy międzynarodowe.

Adres Redakcji: Warszawa, Aleje Ujazdowskie Nr. 3 Kancelaria Rady Państwa, tel. 89000-005, wewn. 263.

Redaguje Komitet — Redaktor przyjmuje interesantówcodziennie od 13—15.

Prenumerata 1 egz. kwartalnie 220 zł.

Konto PKO I-6800

Redakcja rękopisów nie zwraca

Prenumeratę przyjmuje Spółdzielnia Wydawnicza „C z y t e l n i k“, Warszawa, Plac Trzech Krzyży 16.

Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“ Drukarnia Nr. 2, Spółdz. Wyd. „Czytelnik“ Marszałkowska 3/5. B-67275